

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA
O MIKROKREDITNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 3. 2017.**

Sarajevo, svibanj 2017.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 31. 3 .2017. na temelju analize mjesečnih i kvartalnih izvješća o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatiranim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor). Informacija je sačinjena na temelju podataka iz izvješća koja su MKO dostavile Agenciji na dan 31. 3. 2017.

SADRŽAJ

I. UVOD	3
II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO SUSTAVA U FEDERACIJI BiH	5
1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SUSTAVA	5
1.1. Status, broj i poslovna mreža	5
1.2. Struktura vlasništva	5
1.3. Kadrovi	5
2. FINACIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	6
2.1. Bilanca stanja	6
2.1.1. Obveze	8
2.1.2. Kapital	10
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	11
2.2. Profitabilnost	17
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	19
2.4. Likvidnost	21
2.5. Devizni rizik	21
2.6. Transakcije s povezanim osobama	21
III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	24
IV. PRILOZI	26

I. UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organiziranja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Regulatorne i nadzorne nadležnosti Agencije nad ovim sustavom propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvješća koja MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalni izvještaji o bilanci stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, troškovima plaća i ostalim primanjima zaposlenih u MKO, otpisima, likvidnosti i druga izvješća o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečno izvješće o kamatnim stopama.

U Federaciji BiH sa 31. 3. 2017., dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), koje poslovanje obavljaju putem 281 organizacijskog dijela. U mikrokreditnom sustavu sa 31. 3. 2017. bilo je zaposleno 1.336 radnika, što je za 85 radnika, ili 7% više u odnosu na 31. 12. 2016. Međutim, naglašavamo da ovaj podatak ne predstavlja realan rast zaposlenih, već je rezultat činjenice da su u prvom kvartalu 2017. godine, 54 radnika koji su zaposlenici jedne MKF, angažirana na pola radnog vremena i kao zaposlenici jednog MKD, te su isti evidentirani u izvješćima o kvalifikacionoj strukturi zaposlenih i MKF i MKD. Kada se isključi prethodno navedena činjenica, kao i činjenica da je na dan 31. 12. 2016. broj ovih zaposlenika iznosio 42, realan broj zaposlenih na dan 31. 3. 2017. iznosio je 1.240 radnika, što je za 31 radnika ili 3% više u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016.

Bilančna suma MKO sa 31. 3. 2017. iznosi 442,3 milijuna KM, od čega se na MKF odnosi 405,3 milijuna KM ili 91,6%, a na MKD 37 milijuna KM ili 8,4%. Bilančna suma na kraju prvog kvartala 2017. godine bila je veća za 2,1 milijun KM u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016.

Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive, sa 31. 3. 2017., iznosili su 384,1 milijun KM i čine 87% ukupne aktive MKO, te su veći za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su neto krediti iznosili 380,5 milijuna KM i veći su za 2% u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (33%), stambenih potreba (20%) i ostalog (20%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sustavu, u prvom kvartalu 2017. godine, iznosile su 24,90%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2016. godine smanjene za 0,74 postotna boda. U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom razdoblju, uz stalni nadzor kvalitete aktive će biti i na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 31. 3. 2017., mikrokreditni portfelj bilježi rast od 2% (6,2 milijuna KM), ali iskazuje blago pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja. Blago pogoršanje pokazatelja kvaliteta aktivnog portfelja iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 0,89%, koliko je iznosila na 31. 12. 2016., na 0,93%. Portfelj u riziku preko 30 dana iznosi 1,05% te je povećan za 0,05 postotnih bodova u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan rezultat sustava po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%). Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago pogoršanje, te je sa 2,23% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 2,34%. Na razini sustava, postotak otpisa sa 31. 3. 2017. iznosio je

1,00% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,11 postotnih bodova, te se nalazi u okviru propisanog standarda.

Osnovni izvor sredstava MKO su obveze po uzetim kreditima koje su na dan 31. 3. 2017. iznosile 207,2 milijuna KM ili 47% ukupne pasive, te su se zadržale na približno istoj razini u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016. Ukupni kapital MKO na dan 31. 3. 2017. iznosio je 212,1 milijun KM ili 48% ukupne pasive MKO koji je veći za 4,5 milijuna KM ili 2% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 208,6 milijuna KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 milijuna KM ili 1,7%. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 157,1 milijun KM koji čini 75% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 45,9 milijuna KM ili 22% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 5,6 milijuna KM, odnosno 3% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 600 tisuća KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 1.055 tisuća KM.

U razdoblju 1.1. - 31.3.2017., od ukupno 11 MKF, 8 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 4.389 tisuća KM, dok su 3 MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 26 tisuća KM. U razdoblju 1.1. - 31.3.2017., jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 38 tisuća KM (1.1. - 31.3.2016.: 202 tisuće KM neto dobiti).

Na razini mikrokreditnog sustava u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 4.401 tisuća KM, što je za 1.128 tisuća KM ili 34% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Što se tiče operativne održivosti, od 12 MKO, pet MKF i jedno MKD mogu iz ostvarenih redovnih prihoda pokriti rashode.

II. POSLOVNE PERFORMANSE MKO SUSTAVA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SUSTAVA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

U Federaciji BiH sa 31. 3. 2017., dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 37 organizacijskih dijelova dva MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj. Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju sukladno ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 31. 3. 2017. imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

Na dan 31. 3. 2017., u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacijskih dijelova, kojeg u skladu s člankom 13. ZoMKO, vodi Agencija, bio je evidentiran ukupno 281 organizacijski dio MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 184, Republici Srpskoj 93 i Distriktu Brčko 4. Ukupan broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH veći je za 2 organizacijska dijela ili 1% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 145 organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar. Organizacijske dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacijskih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacijskih dijelova dva MKD koja imaju sjedište u Republici Srpskoj, a koja u Federaciji BiH posluju putem 37 podružnica i terenskih ureda.

1.2. Struktura vlasništva

Mikrokreditna organizacija je pravna osoba koja se može osnovati i poslovati kao mikrokreditna fondacija ili mikrokreditno društvo. Mikrokreditne fondacije u Federaciji BiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija (World vision, CHF International, HO BOSPO, Catholic Relief Service, Deputy, Mercy Corps, Islamic Relief, Melaha), udruženja građana („LOK“ U.G; U.G. „ALDI“) i fizičkih osoba. Osnivači su po osnovi doniranog kapitala za osnivanje mikrokreditnih fondacija stekli pravo da budu registrirani kao osnivači bez prava vlasništva nad kapitalom. Jedno MKD se nalazi u 100% vlasništvu jedne MKF.

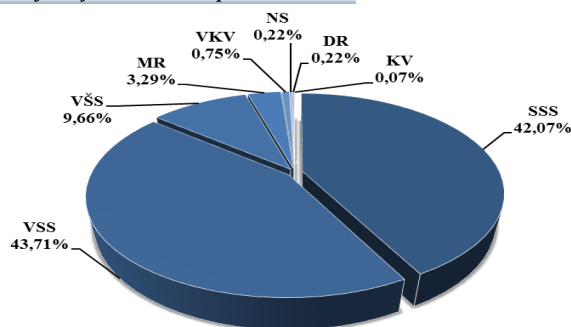
1.3. Kadrovi

Sa 31. 3. 2017., mikrokreditni sustav Federacije BiH zapošljava ukupno 1.336 radnika, što je za 85 radnika, ili 7% više u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016. MKF zapošljavaju 1.219 radnika ili 91,2%, a MKD 117 radnika ili 8,8%.

Tablica 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih										
Rb.	Kvalifikacija	31.12.2016.		Ukupno	Udjel (%)	31.3.2017.		Ukupno	Udjel (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,24	3	0	3	0,22	100
2.	KV	1	0	1	0,08	1	0	1	0,07	100
3.	VKV	10	0	10	0,80	10	0	10	0,75	100
4.	SSS	509	21	530	42,37	521	41	562	42,07	106
5.	VSS	110	5	115	9,19	110	19	129	9,66	112
6.	VSS	518	29	547	43,73	531	53	584	43,71	107
7.	MR	41	2	43	3,44	41	3	44	3,29	102
8.	DR	2	0	2	0,16	2	1	3	0,22	150
UKUPNO		1.194	57	1.251	100,00	1.219	117	1.336	100,00	107

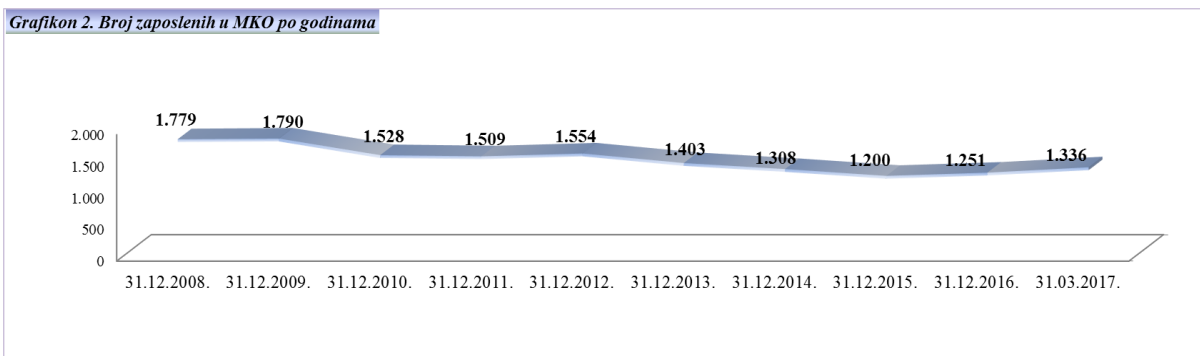
Međutim, naglašavamo da ovaj podatak ne predstavlja realan rast zaposlenih, već je rezultat činjenice da su u prvom kvartalu 2017. godine, 54 radnika koji su zaposlenici jedne MKF, angažirani na pola radnog vremena i kao zaposlenici jednog MKD, te su isti evidentirani u izvješćima o kvalifikacijskog strukturi zaposlenih i MKF i MKD. Kada se isključi prethodno navedena činjenica, kao i činjenica da je na dan 31. 12. 2016. broj ovih zaposlenika iznosio 42, realan broj zaposlenih na dan 31. 3. 2017. iznosio je 1.240 radnika, što je za 31 radnika ili 3% više u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016. U strukturi zaposlenih najveći je udjel VSS od 43,71%, SSS od 42,07% i VŠS od 9,66%. Postotak udjela zaposlenih magistara u porastu je za 2%, sa srednjom stručnom spremom za 6%, s visokom stručnom spremom za 7%, s višom stručnom spremom za 12%, dok je postotak udjela zaposlenih doktora u porastu za 50%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Promatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 31. 3. 2017. zapošljavale 1.336 radnika, što predstavlja smanjenje od 25% u odnosu na kraj 2009. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 69%, odnosno 33%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma MKO sa 31. 3. 2017. iznosi 442,3 milijuna KM i za 2,1 milijun KM je veća u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016. Rast bilančne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi šest MKF i jedno MKD, dok su pad zabilježile pet MKF.

Pad bilančne sume do 10% u odnosu na 31. 12. 2016. zabilježile su četiri MKF, dok je jedna MKF, u prvom kvartalu 2017. godine, aktivu smanjila za 2,1 milijun KM, te je zabilježila pad od 10% u odnosu na kraj prethodne godine.

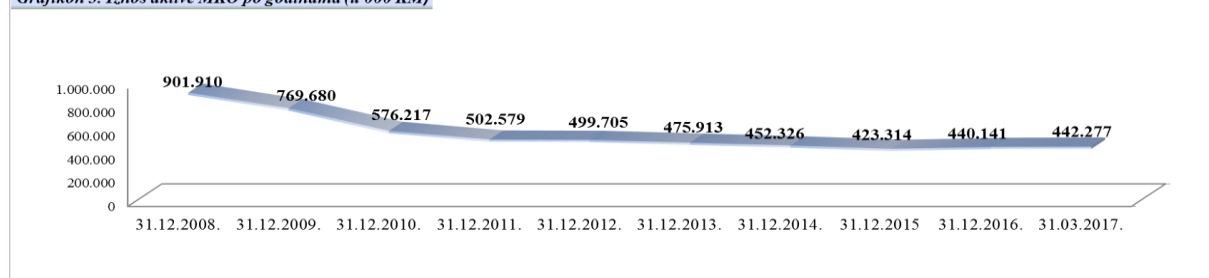
Najveći udjel u ukupnoj bilanci MKO ima pet MKF i jedno MKD sa aktivom u iznosu od 397,4 milijuna KM ili 90%.

Tablica 2. Bilanca stanja MKO

OPIS	31.12.2016.			31.3.2017.					Ind.
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	22.227	4.496	26.723	21.806	5	545	1	22.351	84
2. Plasmani bankama	733	0	733	550	0	0	0	550	75
3. Krediti	349.791	28.081	377.872	348.066		36.000		384.066	102
4. Rezer. za kred. gubitke	3.193	176	3.369	3.344		214		3.558	106
5. Neto krediti	346.598	27.905	374.503	344.722	85	35.786	97	380.508	102
6. Posl. pr. i ost. fik. aktiva	28.734	115	28.849	28.733	7	160	1	28.893	100
7. Dugoročne investicije	3.061	0	3.061	3.061	1	0	0	3.061	100
8. Ostala aktiva	6.008	455	6.463	6.612	2	513	1	7.125	110
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	182	9	191	199		12		211	110
UKUPNO AKTIVA	407.179	32.962	440.141	405.285	100	36.992	100	442.277	100
PASIVA									
10. Obv. po uzetim kred.	179.808	28.100	207.908	175.344	43	31.835	86	207.179	100
11. Ostale obveze	23.258	1.337	24.595	21.371	5	1.593	4	22.964	93
12. Kapital	204.113	3.525	207.638	208.570	52	3.564	10	212.134	102
UKUPNO PASIVA	407.179	32.962	440.141	405.285	100	36.992	100	442.277	100
Izvanbilančna evidencija	115.630	220	115.850	114.341		285		114.626	99

Promatrajući bilančnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 901,9 milijuna KM. Bilančna suma MKO na dan 31. 3. 2017. iznosila je 442,3 milijuna KM, i manja je za čak 51% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilančne sume, kod kojih je ista pala za čak 87%, odnosno 62%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO po godinama (u 000 KM)

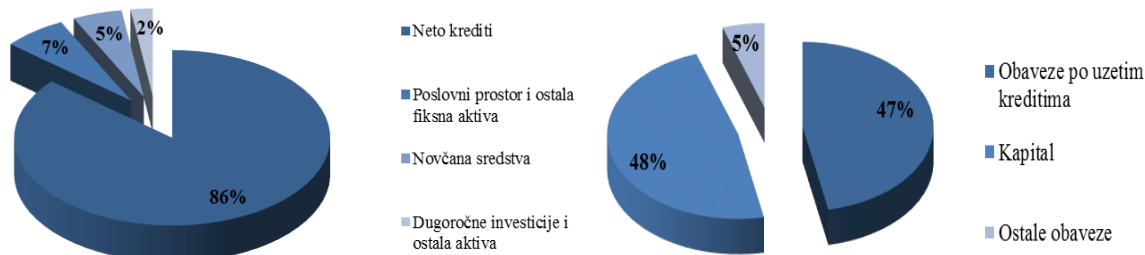

U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 22,4 milijuna KM ili 5% sa stopom pada od 16% u odnosu na 31. 12. 2016. i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 0,6 milijuna KM i manji su za 0,2 milijuna KM ili 25%.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjani za rezerviranja za kreditne gubitke iznose 380,5 milijuna KM ili 86% ukupne aktive i veći su za 6 milijuna KM ili 2% u odnosu na 31. 12. 2016. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je šest MKF i jedno MKD, pad su zabilježile četiri MKF, dok je jedna MKF zadržala približno istu razinu neto kredita u promatranom razdoblju.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 28,9 milijuna KM ili 7% ukupne aktive i nalaze se na približno istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. Postotak fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na razini sustava iznosi 7,29% što je u okviru dopuštenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, dvije MKF krše ovaj standard. Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 3,1 milijun KM, dok ostala aktiva (umanjena za rezerviranja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 6,9 milijuna KM koju čine obračunate kamate, predujmovi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilančne pozicije čine 2% ukupne aktive mikrokreditnog sustava. Postotak ostale aktive na razini sustava u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 1,61%, a gledajući pojedinačno niti jedna MKO ne prelazi 10% na ovoj poziciji.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

Obveze po uzetim kreditima, na dan 31. 3. 2017. iznosile su 207,2 milijuna KM ili 47% ukupne pasive, te su se zadržale na približno istoj razini u odnosu na stanje sa 31. 12. 2016. Ukupni kapital MKO na dan 31. 3. 2017. iznosio je 212,1 milijun KM ili 48% ukupne pasive MKO i veći je za 4,5 milijuna KM ili 2% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.1.1. Obveze

U strukturi pasive MKO, obveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 207,2 milijuna KM ili 47% ukupne pasive i nalaze se na približno istoj razini u odnosu na 31. 12. 2016.

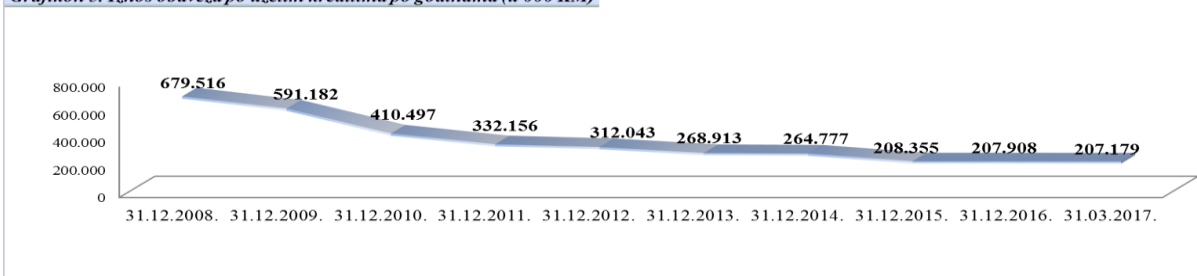
- 000 KM -

Tablica 3. Ročna struktura uzetih kredita									
OPIS	31.12.2016.				31.3.2017.				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obveze po uzetim kratkoroč. kreditima	73.903	5.549	79.452	38	75.641	9.208	84.849	41	107
2. Obveze po uzetim dugoroč. kreditima	105.905	22.551	128.456	62	99.703	22.627	122.330	59	95
UKUPNO	179.808	28.100	207.908	100	175.344	31.835	207.179	100	100

Od ukupnih obveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju dvije MKF) iznose 122,3 milijuna KM ili 59% i manji su za 5% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nemaju dvije MKF) iznose 84,9 milijuna KM ili 41% i veći su za 7% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF sa 31. 3. 2017. nije imala obveza po uzetim kreditima.

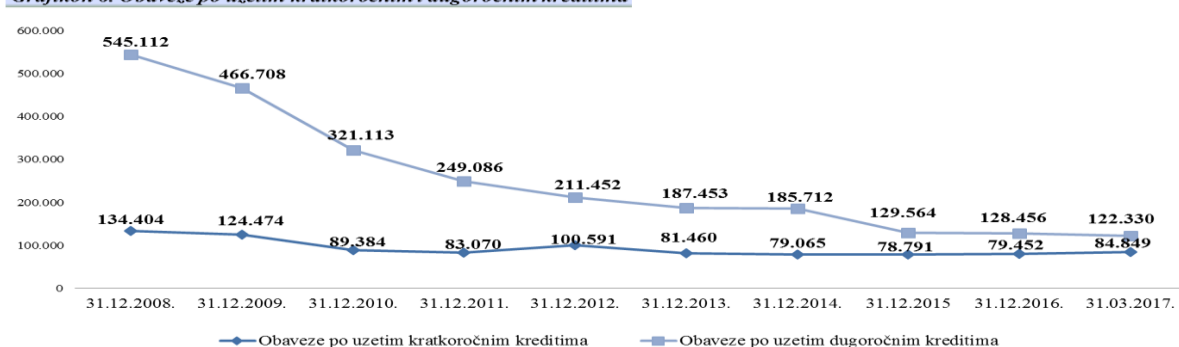
Promatrajući iznos ukupnih obveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 milijuna KM. Ukupne obveze MKO po uzetim kreditima na dan 31. 3. 2017. iznosile su 207,2 milijuna KM, i manje su za čak 70% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 88% odnosno 86%.

Grafikon 5. Iznos obaveza po uzetim kreditima po godinama (u 000 KM)

Pored toga što su ukupne obveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 70%, odnosno na približno istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine, promatrajući obveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za čak 78%, odnosno u padu za 5% u odnosu na kraj 2016. godine, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 37%, ali su zabilježili rast od 7% u odnosu na kraj 2016. godine.

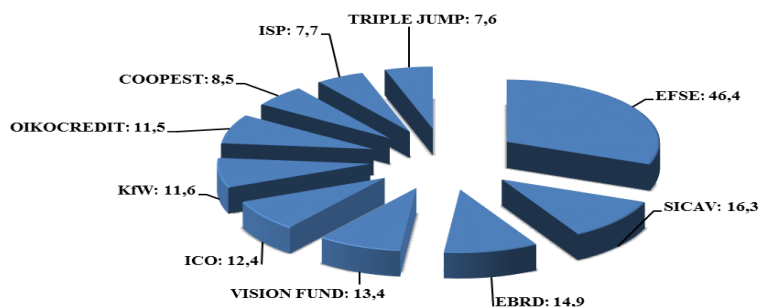
Grafikon 6. Obaveze po uzetim kratkoročnim i dugoročnim kreditima

Deset najznačajnijih kreditora MKO su:

- 1.) EFSE – Europski fond za Jugoistočnu Europu, Luksemburg (46,4 milijuna KM);
- 2.) Responsibility SICAV, Švicarska (16,3 milijuna KM);
- 3.) EBRD – Europska banka za obnovu i razvoj, V. Britanija (14,9 milijuna KM);
- 4.) Vision Fund, USA (13,4 milijuna KM);
- 5.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španjolska (12,4 milijuna KM);
- 6.) KfW - Kreditanstalt fur Wiederaufbau, Njemačka (11,6 milijuna KM);
- 7.) Oikokredit, Nizozemska (11,5 milijuna KM);
- 8.) Coopest, Nizozemska (8,5 milijuna KM)
- 9.) Intesa Sanpaolo banka (7,7 milijuna KM)
- 10.) Triple Jump B.V, Nizozemska (7,6 milijuna KM)

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obveze iznose 23 milijuna KM ili 5% ukupne pasive, a čine ih obveze za porez na dobit, obveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Postotak ostalih obveza na razini sustava u odnosu na ukupne obveze iznosi 9,98%, a gledajući pojedinačno, ukupno sedam MKF ima postotak ostalih obveza veći od 10% u odnosu na ukupne obveze.

Izvanbilančna evidencija na dan 31. 3. 2017. iznosi 114,6 milijuna KM i manja je za 1% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.1.2. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 31. 3. 2017. iznosi 212,1 milijun KM ili 48% ukupne pasive i veći je za 4,5 milijuna KM ili 2% u odnosu na kraj 2016. godine. Kapital MKF iznosi 208,6 milijuna KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 milijuna KM ili 1,7%.

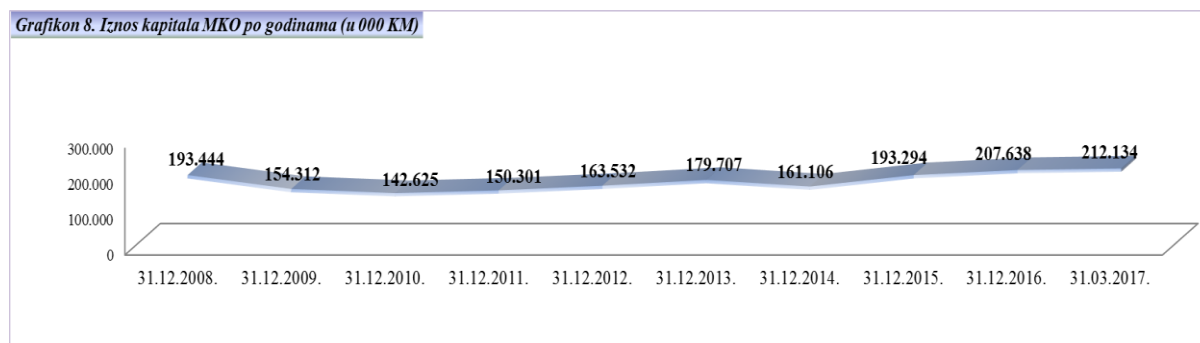
Ukupan kapital mikrokreditnog sustava (umanjen za donirani kapital) iznosi 37,60% ukupne aktive, a dvije MKF i jedno MKD imaju postotak iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dopuštenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

- 000 KM -

Tablica 4. Struktura kapitala MKO											
OPIS	31.12.2016.					31.3.2017.					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	45.851	22	0	0	45.851	45.851	22	0	0	45.851	100
Temeljni kapital	3.820	2	600	17	4.420	3.820	2	600	17	4.420	100
Višak/manjak prihoda nad rashodima	152.598	75	0	0	152.598	157.072	75	0	0	157.072	103
Emisioni ažio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	1.016	29	1.016	0	0	1.055	30	1.055	104
Zakonske rezerve	0	0	1.909	54	1.909	0	0	1.909	53	1.909	100
Ostale rezerve	1.844	1	0	0	1.844	1.827	1	0	0	1.827	99
UKUPNO KAPITAL	204.113	100	3.525	100	207.638	208.570	100	3.564	100	212.134	102

Promatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 milijuna KM. Kapital MKO, na dan 31. 3. 2017., iznosio je 212,1 milijun KM, i za 18,7 milijuna KM ili 10% je veći u odnosu na kraj 2008. godine.

Grafikon 8. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 157,1 milijun KM, te čini 75% ukupnog kapitala MKF i veći je za 4,5 milijuna KM ili 3% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za razdoblje od 1.1. do 31.3.2017. ostvarile su tri MKF, a višak prihoda nad rashodima osam MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto dobit. Višak prihoda nad rashodima odnosno dobit od redovnog poslovanja na dan 31. 3. 2017. ostvarilo je šest MKF i jedno MKD, dok je pet MKF ostvarilo manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja. Od tih pet MKF, dvije MKF su zahvaljujući izvanrednim prihodima, na kraju prvog kvartala 2017. godine, ostvarile pozitivan rezultat. Izvanredni prihodi izravan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 45,9 milijuna KM ili 22% ukupnog kapitala MKF. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO nalazi se na istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine. Sukladno članku 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati Agenciju. Prema službenim kvartalnim izvješćima koje dostavljaju Agenciji, devet MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvješćima, te vodi evidenciju o stanju istog.

Temeljni kapital MKF na dan 31. 3. 2017. iznosi 3,8 milijuna KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na dvije MKF, iznose 1,8 milijuna KM, ili 1% ukupnog kapitala MKF. Temeljni kapital jednog MKD iznosi 600 tisuća KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 1.055 tisuća KM.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 384,1 milijun KM ili 87% ukupne aktive mikrokreditnog sustava. Razina ukupnih kredita sustava ovisi o stanju kredita MKF na koje se odnosi 348,1 milijun KM ili 90,6% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 36 milijuna KM ili 9,4% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tablici 5.

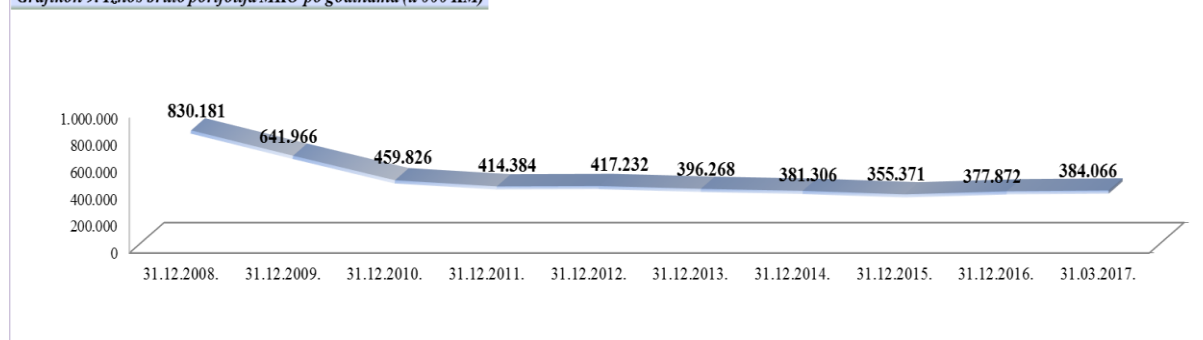
- 000 KM -

Tablica 5. Neto krediti								
Red. Broj	OPIS	31.12.2016.			31.3.2017.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kredit	349.791	28.081	377.872	348.066	36.000	384.066	102
2.	Rezerve za kreditne gubitke	3.193	176	3.369	3.344	214	3.558	106
3.	Neto krediti (1.-2.)	346.598	27.905	374.503	344.722	35.786	380.508	102

Neto krediti iznose 380,5 milijuna KM i za 2% su veći u odnosu na 31. 12. 2016., dok su krediti na bruto osnovi također veći za 2% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 3,6 milijuna KM i veće su za 6% u odnosu na 31. 12. 2016. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfelj iznosi 0,93%, te u odnosu na omjer sa 31. 12. 2016., bilježi pogoršanje od 0,04 postotna boda.

Grafikon 9. Iznos bruto portfolija MKO po godinama (u 000 KM)

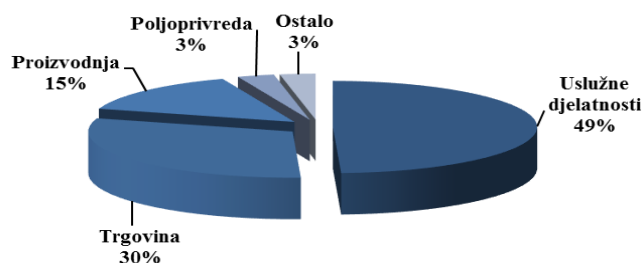

Promatrajući bruto portfelj MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 milijuna KM. Ukupan bruto portfelj na dan 31. 3. 2017. iznosio je 384,1 milijun KM, i isti je manji za 54% u odnosu na kraj 2008. godine. Promatrajući ova dva razdoblja, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfelja, kod kojih je isti pao za čak 89%, odnosno 67%.

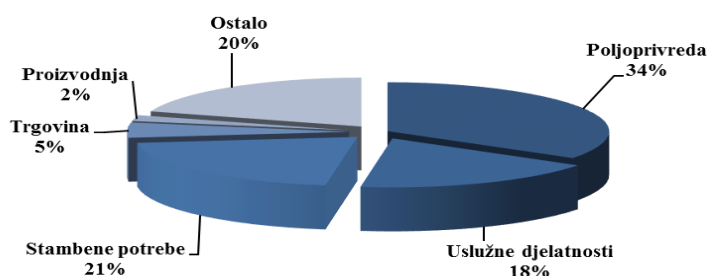
Tablica 6. *Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 31. 3. 2017.*

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	173	4.564	11	4.748	49%
b.)	Trgovina	256	2.636	21	2.913	30%
c.)	Poljoprivreda	18	263	0	281	3%
d.)	Proizvodnja	115	1.289	3	1.407	15%
e.)	Ostalo	57	213	1	271	3%
	UKUPNO 1:	619	8.965	36	9.620	100%
2.	Fizičkim osobama					
a.)	Uslužne djelatnosti	5.512	61.701	276	67.489	18%
b.)	Trgovina	1.904	16.773	97	18.774	5%
c.)	Poljoprivreda	9.193	118.812	322	128.327	34%
d.)	Proizvodnja	644	6.617	31	7.292	2%
e.)	Stambene potrebe	2.849	74.703	182	77.734	21%
f.)	Ostalo	13.205	61.274	351	74.830	20%
	UKUPNO 2:	33.307	339.880	1.259	374.446	100%
	UKUPNO (1+2):	33.926	348.845	1.295	384.066	

Od ukupnog iznosa mikrokredita, 9,6 milijuna KM ili 3% plasirano je pravnim osobama, a 374,5 milijuna KM ili 97% plasirano je fizičkim osobama. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 35,2 milijuna KM ili 9%, a na dugoročne kredite 348,9 milijuna KM ili 91%. Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 1,3 milijuna KM i gotovo u cijelosti se odnose na kredite date fizičkim licima.

Grafikon 10. *Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima*

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita danih **pravnim osobama**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 4,7 milijuna KM ili 49%, odnosno trgovina 2,9 milijuna KM ili 30%. Za proizvodnju dano je 1,4 milijuna KM ili 15% od ukupnog iznosa mikrokredita danih pravnim osobama, dok je za poljoprivredu dano 0,3 milijuna KM ili 3%, a za ostale namjene 0,3 milijuna KM ili 3%.

Grafikon 11. *Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima*

Što se tiče kredita danih **fizičkim osobama**, 128,3 milijuna KM ili 34% plasirano je za poljoprivredu, zatim za stambene potrebe 77,8 milijuna KM ili 21%, za uslužne djelatnosti 67,5 milijuna KM ili 18%, za trgovinu je plasirano 18,8 milijuna KM ili 5%, za proizvodnju 7,3 milijuna KM ili 2%, te za ostalo 74,8 milijuna KM ili 20%.

- 000 KM -

Tablica 7. Sektorska struktura mikrokredita				
Mikrokrediti za:	31.12.2016.	31.3.2017.	Udjel	Indeks
poljoprivreda	126.352	128.608	33%	102
stambene	76.643	77.734	20%	101
ostalo	69.336	75.101	20%	108
usluge	73.333	72.237	19%	99
trgovina	22.441	21.687	6%	97
proizvodnja	9.767	8.699	2%	89
ukupno	377.872	384.066	100%	102

Na temelju analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (33%), stambenih potreba (20%) i ostalog (20%) te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim osobama iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju osobama koje nemaju pristup tradicionalnim izvorima financiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, postotak ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u porastu je od 1% do 8%, osim kredita za usluge, trgovinu i proizvodnju koji su u padu od 1% do 11% u promatranom razdoblju. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni mikrokrediti su u porastu za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja), također u porastu za 2% u promatranom razdoblju.

- 000 KM -

Tablica 8. Ročna struktura mikrokredita				
OPIS	31.12.2016.	31.3.2017.	Udjel	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	343.405	348.845	91%	102
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	34.467	35.221	9%	102
UKUPNO	377.872	384.066	100%	102

Prema izvješćima koje su mikrokreditne organizacije dostavile Agenciji vezano za iznos rizičnog portfelja uslijed elementarnih nepogoda iz svibnja 2014. godine na dan 31. 3. 2017., aktivni kreditni portfelj koji nije kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 0,9 milijuna KM. Kreditni portfelj koji je kasnio sa 30. 4. 2014., a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda, na dan 31. 3. 2017., iznosi 37 tisuća KM. Kreditni portfelj koji je ponovo ugovoren – reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda na dan 31. 3. 2017., iznosi 0,3 milijuna KM. Najveći udjel u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (33%) i krediti za stambene potrebe (29%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha.

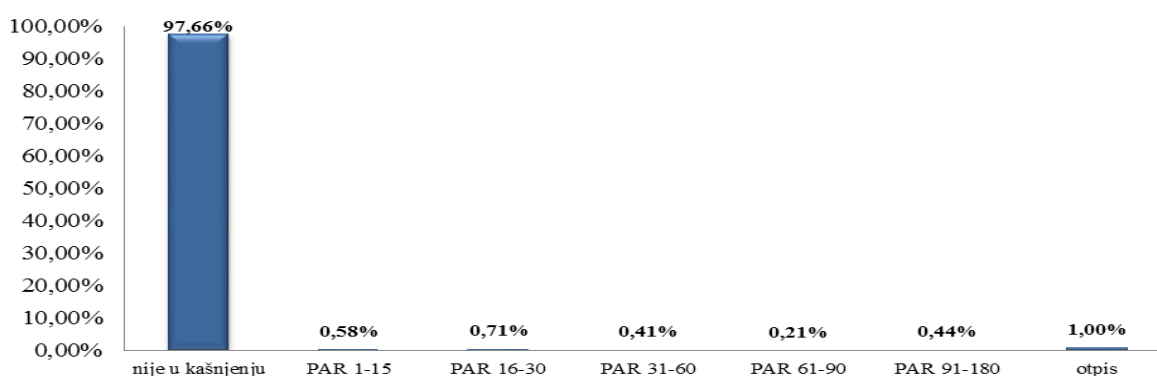
Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 31. 3. 2017. vide se iz sljedeće tablice.

Tablica 9. Rezerve za kreditne gubitke sa stanjem na dan 31.3.2017.

Rb	Dani kašnjenja	Stope rezerve—ranja	Iznos kredita	Udjel (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezerviranja			Ukupna rezerviranja
					Stopa rezerve vi—ranja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	375.067	97,66	0%	0	295	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.231	0,58	2%	32	0	45	0	0	45
3.	16 – 30	15%	2.739	0,71	100%	48	0	411	48	0	459
4.	31 – 60	50%	1.561	0,41	100%	39	0	780	39	0	819
5.	61 – 90	80%	796	0,21	100%	40	0	637	40	0	677
6.	91 – 180	100%	1.672	0,44	100%	84	0	1.686	84	0	1.770
UKUPNO			384.066	100,00		243	295	3.559	211	0	3.770
7.	preko 180	Otpis	948		100%	81					

*U koloni 9. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezerviranja jedne MKF za kredite za dodatna sredstva i dodatna rezerviranja u skladu s usuglašavanjem načina obračuna rezervi po instrukcijama Agencije.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu od 9 milijuna KM ili 2,34%, dok 97,66% kredita nije u kašnjenju. Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 0,2 milijuna KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 3,8 milijuna KM i veće su za 0,2 milijuna KM ili 6% u odnosu na 31. 12. 2016. Tijekom prva tri mjeseca 2017. godine, MKO su otpisale 0,9 milijuna KM glavnice i 0,1 milijun KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

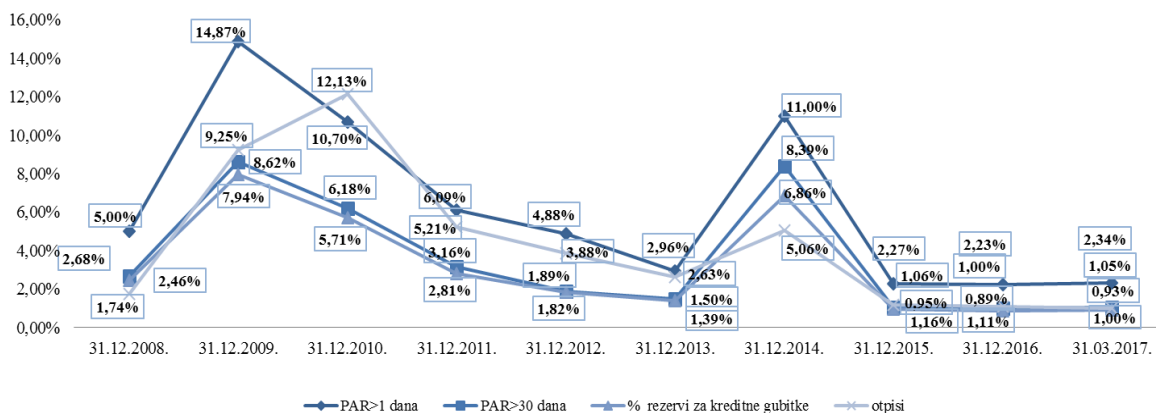
2.1.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfelja

U usporedbi s krajem prethodne godine, sa 31. 3. 2017., mikrokreditni portfelj bilježi rast od 2% (6,2 milijuna KM), ali iskazuje blago pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfelja. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje suočavaju s nedostatkom sredstava za financiranje kreditnog portfelja.

Blago pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfelja iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke, sa 0,89%, koliko je iznosila na 31. 12. 2016., na 0,93%. Isto tako, portfelj u riziku preko 30 dana kašnjenja bilježi blago pogoršanje, te je sa 1,00% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 1,05%. Ukupan rezultat sustava po pitanju rizičnosti portfelja nalazi se u okviru

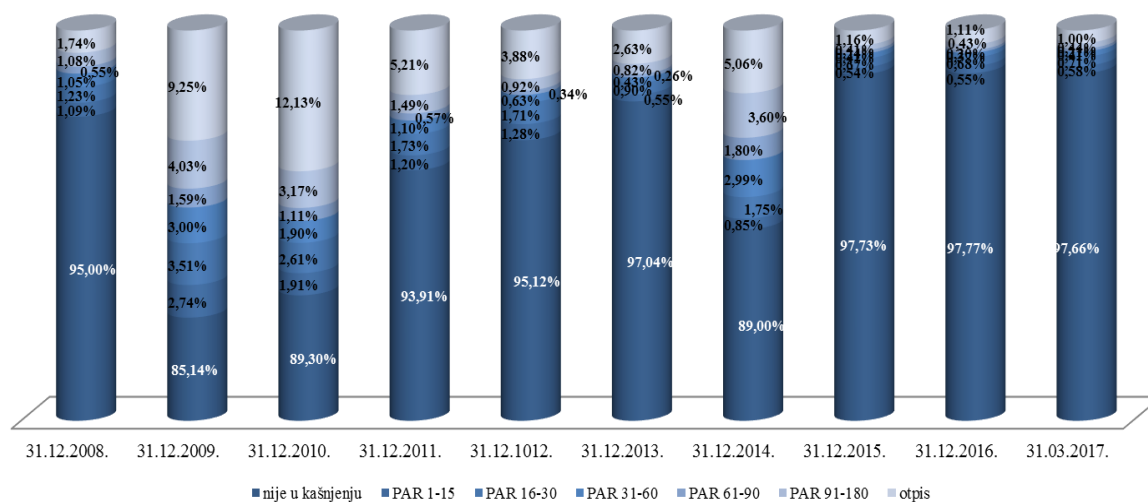
propisanog standarda (ispod 5%), a gledajući pojedinačno dvije MKF krše propisani standard. Portfelj u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago pogoršanje, te je sa 2,23% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 2,34%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

Tijekom prva tri mjeseca 2017. godine, MKO su otpisale 539 kreditnih partija (531 otpisana kreditna partija odnosi se na fizičke osobe, a 8 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 1 milijun KM, od čega se 0,9 milijuna KM odnosi na otpisanu glavnice.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

Na razini sustava, postotak otpisa sa 31. 3. 2017. iznosio je 1,00% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,11 postotnih bodova, te se nalazi u okviru propisanog standarda. Tri MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu postotka otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako tijekom prva tri mjeseca 2017. godine, naplatile 2 milijuna KM otpisane glavnice i 0,2 milijuna KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom razdoblju trajni otpis iznosio 36 tisuća KM po glavnici i 2 tisuće KM po kamati. Što se tiče efikasnosti naplate otpisanih kredita tijekom prva tri mjeseca 2017. godine, tri MKF su imale postotak efikasnosti naplate otpisanih kredita od 3% u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, dok su osam MKF i jedno MKD imale postotak efikasnosti naplate u rasponu od 1% do 2%.

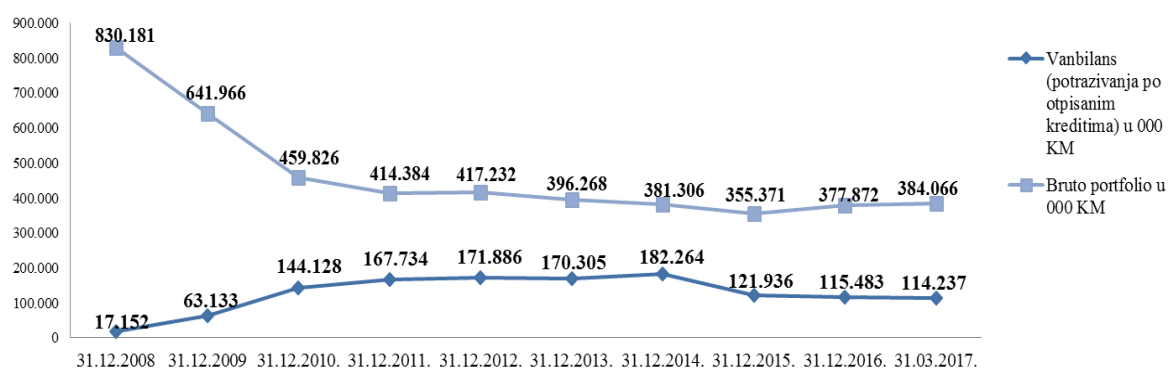
Tablica 10. Potraživanja po otpisanoj glavnici i kamati						
OPIS	FIZIČKE OSOBE		PRAVNE OSOBE		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 1.1.2017.	100.145	10.731	2.807	298	102.952	11.029
Promjene u 2017. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	905	74	43	6	948	80
otpis u razdoblju 1.1.-31.3.	905	74	43	6	948	80
otpis u razdoblju 1.4.-30.6.	0	0	0	0	0	0
otpis u razdoblju 1.7.-30.9.	0	0	0	0	0	0
otpis u razdoblju 1.10.-31.12.	0	0	0	0	0	0
Naplaćeno u tekućoj godini	1.999	173	27	1	2.026	174
naplata otpisa u razdoblju 1.1.-31.3.	1.999	173	27	1	2.026	174
naplata otpisa u razdoblju 1.4.-30.6.	0	0	0	0	0	0
naplata otpisa u razdoblju 1.7.-30.9.	0	0	0	0	0	0
naplata otpisa u razdoblju 1.10.-31.12.	0	0	0	0	0	0
Trajni otpis u tekućoj godini	36	2	0	0	36	2
trajni otpis u razdoblju 1.1.-31.3.	36	2	0	0	36	2
trajni otpis u razdoblju 1.4.-30.6.	0	0	0	0	0	0
trajni otpis u razdoblju 1.7.-30.9.	0	0	0	0	0	0
trajni otpis u razdoblju 1.10.-31.12.	0	0	0	0	0	0
Saldo na datum 31.03.2017.	99.015	10.630	2.823	303	101.838	10.933

* Napomena: Podaci u Tablici 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u izvanbilančnoj evidenciji za iznos od 1,5 milijuna KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate kao dio izvansudskih nagodbi kod tri MKF.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u izvanbilančnoj evidenciji sa 31. 3. 2017. iznose 114,6 milijuna KM i manja su za 1% u odnosu na kraj prethodne godine.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfolio MKO manji je za 54%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća skoro 7 puta, i sa 31. 3. 2017. čine 30% ukupnog kreditnog portfelja. Postoje značajna odstupanja u kvalitetu portfelja između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da tri MKF imaju preko 60% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfolio (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u izvanbilanci veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 131%), što je izravna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti i nedomaćinskog upravljanja imovinom MKF. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfelja.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO.

2.1.3.2. Otplata kredita s instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na finansijski sustav, neadekvatne kreditne politike i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvaliteti kreditnog portfelja. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih razdoblja, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jamstva, Agencija je od 31. 12. 2009. propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvješćima o otplati kredita na teret jamaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfelju MKO na dan 31. 3. 2017. je bio 154.669 od čega su 1,21% kreditnih partija otplaćivali jamci što je manje za 0,02 postotna boda u odnosu na postotak kredita koje su otplaćivali jamci u ukupnom broju kredita na dan 31. 12. 2016. (2016.: 1,23%). Prema kvartalnim izvješćima, ukupan bruto kreditni portfelj u MKO sustavu na dan 31. 3. 2017. je iznosio 384.066 tisuća KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca iznosio 1,36% što je za 0,07 postotnih bodova više u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jamaca u ukupnom bruto kreditnom portfelju na kraju 2016. godine (2016.: 1,29%).

Prema izvješćima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/14 i 62/14), u razdoblju od 1.1. do 31.3.2017., podnesen je ukupno 41 prigovor prema MKO. Za šest MKF nema evidentiranih prigovora.

Sudužnici/jamci su uputili 8 prigovora, dužnici 20 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 13 prigovora. MKO su pozitivno riješile 7 prigovora, negativno 32 prigovora, dok su 2 prigovora u procesu obrade i izjašnjenja.

2.2. Profitabilnost

U razdoblju 1.1. - 31.3.2017., jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 38 tisuća KM (1.1. – 31.3.2016.: 202 tisuća KM neto dobiti). U ovom razdoblju MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 4.363 tisuće KM, dok su u istom razdoblju prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 3.071 tisuću KM.

U razdoblju 1.1. - 31.3.2017., od ukupno 11 MKF, osam MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 4.389 tisuća KM, dok su tri MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 26 tisuća KM.

Grafikon 16. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

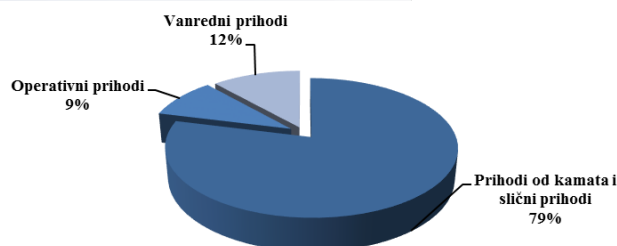
Na razini mikrokreditnog sustava u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 4.401 tisuća KM, što je za 1.128 tisuća KM ili 34% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Struktura računa dobiti i gubitka mikrokreditnog sustava Federacije BiH je prikazana u Tablici 11.

Tablica 11. Račun dobiti i gubitka MKO										
Red. broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.3.2016.				Za razdoblje 1.1. - 31.3.2017.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	16.259	769	17.028	89	17.008	1.361	18.369	89	108
1.2.	Operativni prihodi	1.998	58	2.056	11	2.095	112	2.207	11	107
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	18.257	827	19.084	100	19.103	1.473	20.576	100	108
3.	Rashodi po									
3.1.	kamatama i slični rashodi	2.459	259	2.718	15	2.293	445	2.738	14	101
3.2.	Operativni rashodi	13.894	278	14.172	78	13.901	885	14.786	79	104
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	1.266	89	1.355	7	1.127	109	1.236	7	91
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	17.619	626	18.245	100	17.321	1.439	18.760	100	103
5.	IZVANREDNI PRIHODI	2.640	2	2.642		2.692	6	2.698		102
6.	IZVANREDNI RASHODI	207	1	208		111	2	113		54
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-6)	3.071	202	3.273		4.363	38	4.401		134
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	3.071		3.071		4.363		4.363		142
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		202	202			38	38		
10.	POREZI		0	0			0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		202	202			38	38		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			3.273				4.401		

Ukupni prihodi MKO za razdoblje 1.1. - 31.3.2017. iznose 20,6 milijuna KM, koji se većinom odnose na prihode MKF. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ukupni prihodi veći su za 1,5 milijuna KM ili 8%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 18,4 milijuna KM ili 89% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 1,3 milijuna KM ili 8%, dok operativni prihodi iznose 2,2 milijuna KM ili 11% ukupnih prihoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 0,2 milijuna KM, odnosno za 7%.

Grafikon 17. Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi)

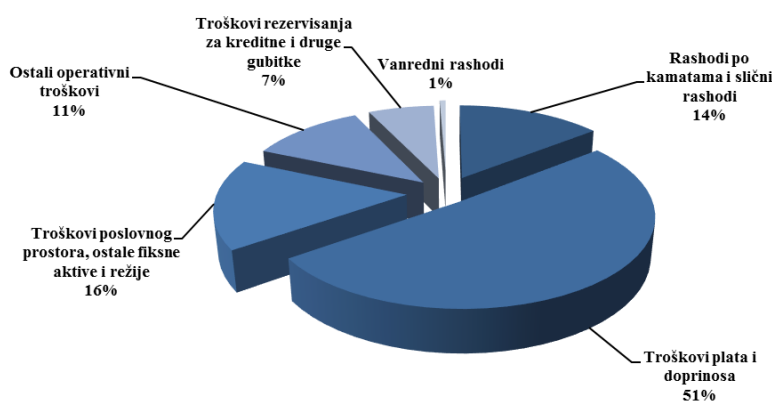

Izvanredni prihodi MKO ostvareni u razdoblju od 1.1. do 31.3.2017. iznose 2,7 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 0,1 milijun KM, odnosno za 2%. Izvanredni

prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Izvanredni rashodi MKO ostvareni tijekom prva tri mjeseca 2017. godine iznose 0,1 milijun KM, i manji su za 0,1 milijun KM odnosno 46% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Ukupni rashodi iznose 18,8 milijuna KM od kojih se 17,3 milijuna KM ili 92% odnosi na rashode MKF, a 1,5 milijuna KM ili 8% na rashode jednog MKD. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine ukupni rashodi veći su za 0,5 milijuna KM ili 3%. U strukturi rashoda, 2,7 milijuna KM ili 14% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 1%. Operativni rashodi iznose 14,8 milijuna KM ili 79% ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, veći su za 0,6 milijuna KM ili 4%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 9,6 milijuna KM (1.1.-31.3.2016.: 9,4 milijuna KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 3 milijuna KM (1.1.-31.3.2016.: 2,6 milijuna KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 2,2 milijuna KM (1.1.-31.3.2016.: 2,1 milijun KM). Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke iznose 1,2 milijuna KM ili 7% od ukupnih rashoda i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, manji su za 0,1 milijun KM ili 9%.

Grafikon 18. Struktura rashoda (uključeni vanredni rashodi)

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje sukladno Odluci o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Pročišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tijekom realiziranja ugovora o kreditu. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

Sukladno mjesečnim izvještajima o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u prvom kvartalu 2017. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 97 milijuna KM što je za 3,9 milijuna KM, odnosno 4% više u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom razdoblju prethodne godine. Sa stanjem na 31. 3. 2017., MKO su imale 154.669 aktivnih kreditnih partija, što je za 1.395 kreditnih partija, odnosno 1% više u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na razini sustava, na dan 31. 3. 2017., bio je 2.483 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.344 KM, dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 5.849 KM.

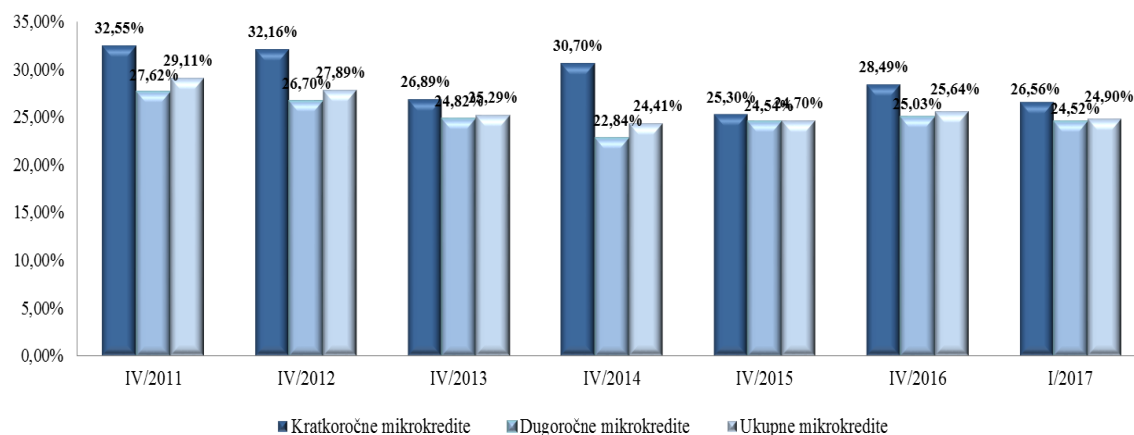
Tablica 12. Prosječne ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za I. kvartal 2017. godine – po proizvodima

Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u I. kvartalu 2017. godine (u 000 KM)	Ponderirana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderirana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	17.940	18,20%	26,56%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.824	17,20%	26,31%
1.2.	Trgovinu	1.209	18,84%	26,94%
1.3.	Poljoprivredu	4.767	15,49%	23,97%
1.4.	Proizvodnju	386	16,53%	22,43%
1.5.	Stambene potrebe	1.069	21,21%	28,58%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	2.338	19,88%	24,34%
1.7.	Ostalo	5.347	19,51%	29,42%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	79.063	20,64%	24,52%
2.1.	Uslužne djelatnosti	13.700	20,49%	24,51%
2.2.	Trgovinu	3.644	20,21%	24,22%
2.3.	Poljoprivredu	25.928	19,64%	23,18%
2.4.	Proizvodnju	1.475	20,33%	24,54%
2.5.	Stambene potrebe	14.944	20,07%	23,35%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.380	23,41%	29,35%
2.7.	Ostalo	17.992	22,50%	27,05%
UKUPNO		97.003	20,19%	24,90%

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 15,49% za poljoprivredu do 21,21% za stambene potrebe, a efektivna kamatna stopa u rasponu 22,43% za proizvodnju do 29,42% za ostale kredite. Prosječna ponderirana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 19,64% za poljoprivredu do 23,41% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 23,18% za poljoprivredu do 29,35% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i proizvodnju, dok su najskuplji nenamjenski i ostali krediti. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u sljedećoj tablici.

PROSJEČNA PONDERIRANA EKS na:	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014	IV/2015	IV/2016	I/17
Kratkoročne mikrokredite	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%	25,30%	28,49%	26,56%
Dugoročne mikrokredite	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%	24,54%	25,03%	24,52%
Ukupne mikrokredite	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%	24,70%	25,64%	24,90%

Grafikon 19. Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (u %)

Mikrokreditne organizacije su smanjile efektivnu kamatnu stopu na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju prvog kvartala 2017. godine, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sustavu iznosile 24,90%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2016. godine, ostvarile pad od 0,74 postotna boda. Promatrajući isto razdoblje, prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 26,56%, te su zabilježile pad od 1,93 postotna boda. Prosječne ponderirane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju prvog kvartala 2017. godine, iznosile su 24,52%, te su u padu za 0,51 postotni bod u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

2.4. Likvidnost

Kreditore, domaće komercijalne banke i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi i dalje su uzdržani kod kreditiranja većeg broja MKO, uslijed čeka su mnoge MKO uskraćene za povoljnija finansijska sredstva kojim bi financirale svoju aktivnost. Prema dostavljenim izvješćima o likvidnosti MKO sa stanjem na dan 31. 3. 2017., jedna MKF ima značajnih problema s održavanjem likvidnosti, te će ista, prema podacima navedenim u izvješću, u narednim izvještajnim razdobljima ostvariti smanjenje aktivnog kreditnog portfelja.

2.5. Devizni rizik

Mikrokreditne organizacije obavljaju određene transakcije denominirane u stranim valutama, i to uglavnom u EUR-ima po osnovi kojih dolazi do izloženosti promjenama tečaja stranih valuta. Prema Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine KM je fiksno vezana za EURO, te u praksi mikrokreditne organizacije nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

2.6. Transakcije s povezanim osobama

Odlukama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s osobama, koje se sukladno članku 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Člankom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s osobom koja je povezana s MKO samo u skladu sa Zakonom o MKO, odlukom Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim osobama, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanom osobom smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanoj osobi ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezane osobe. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih osoba i isti redovito ažurirati.

Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim osobama, MKO su dužne postupati sukladno usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim osobama moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- osoba povezana s MKO koja je član organa upravljanja MKO ne može sudjelovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i nje same ili bilo koje druge s njom povezane osobe,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezane osobe, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim osobama i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim osobama MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druge osobe, a MKO su dužne izvješćivati Agenciju dostavom kvartalnih izvješća o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu s povezanim osobama. Tijekom prva tri mjeseca 2017. godine, od 12 MKO, na propisanim obrascima, šest MKF i jedno MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim osobama u ukupnom iznosu od 384.658 KM. Jedna MKF i jedno MKD imaju 75% udjela u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

Tablica 13. Transakcije s povezanim osobama

Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u razdoblju 1.1.-31.3.2017.	Udjel (%)
1.	Plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe	143.222	37,23%
2.	Refundacija troškova	93.053	24,19%
3.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	80.137	20,83%
4.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	33.939	8,82%
5.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	32.507	8,45%
6.	Zakup poslovnog prostora	1.800	0,47%
7.	Anuiteti po kreditu	0	0,00%
8.	Kratkoročni krediti od banaka	0	0,00%
9.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	0	0,00%
10.	Odvjetničke usluge	0	0,00%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovi zakupa	0	0,00%
U K U P N O		384.658	100,00%

U tablici 13. prikazani su iznosi transakcija s povezanim osobama u razdoblju od 1.1. do 31.3.2017., iz koje je evidentno da u transakcijama s povezanim osobama najveći udio imaju transakcije plaćanja zajedničkih troškova povezane osobe (37,23%), refundacija troškova (24,19%), te transakcije s osnivačima MKO i njegovim povezanim osobama (20,83%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvješćima prijavile i transakcije s povezanim osobama po osnovi pozajmice od pravnih i fizičkih osoba, plaćanja zakupa poslovnog prostora, i druge transakcije.

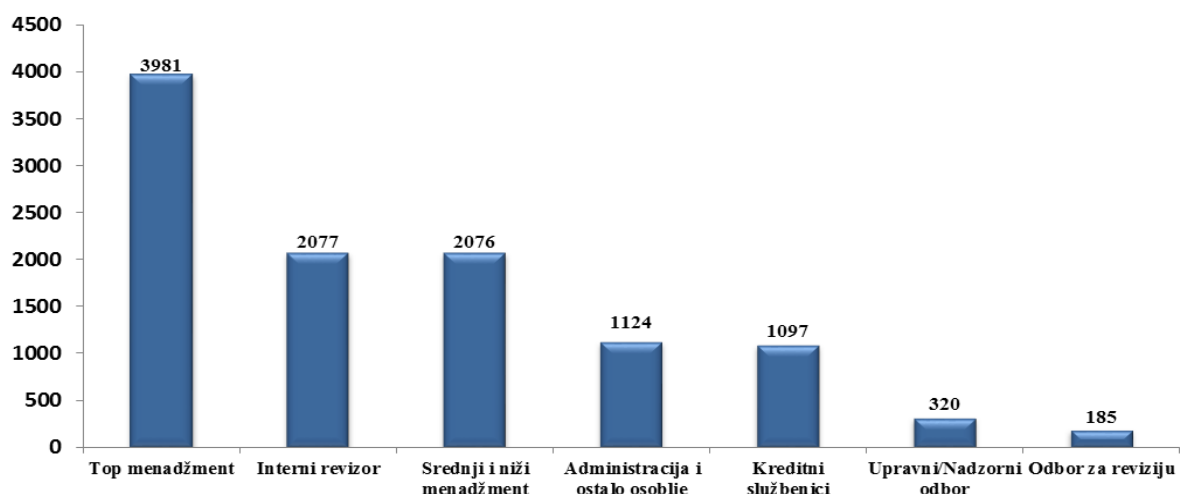
Transakcije s povezanim osobama MKO o kojim su izvjestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s osobama koje su povezane s osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (92%), članovima odbora za reviziju (4%) i članovima upravnog odbora (4%). Agencija će i u narednom razdoblju, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim osobama, te će cijeniti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim osobama.

2.6.1. Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak promatra prosječna plaća Federacije BiH. Međutim pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju usporedbe koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost. Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu s prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije. U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uvjetima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene s obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje sukladno načelima poslovanja pažnjom dobrog gospodarstvenika, a što je i obveza prema čl. 40 Zakona o udrugama i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u razdoblju 1.1. - 31.3.2017. veći su za 2% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Prema izvješćima MKO, prosječna mjesečna neto plaća zaposlenika MKO na dan 31. 3. 2017., iznosila je 1.209 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 47 KM, iz čega proizlazi da je, u mikrokreditnom sustavu, prosječna mjesečna neto plaća s bonusima iznosila 1.256 KM. Na dan 31. 3. 2017., prosječne mjesečne neto plaće višeg menadžmenta u mikrokreditnom sustavu s bonusima su iznosile 3.981 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 320 KM, a članovima odbora za reviziju 185 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plaće unutarnjih revizora u MKO s bonusima su iznosile 2.077 KM, srednjeg i nižeg menadžmenta 2.076 KM, kreditnih službenika 1.097 KM, te administracije i ostalog osoblja 1.124 KM.

Grafikon 20. Prosječna mjesečna plata/naknada u MKO sa uključenim bonusima (u KM)

Člankom 39. Zakona o MKO propisano je da su mikrokreditne fondacije dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dopuštena izravna ili neizravna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim osobama i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji.

Kod jedne MKF, prosječna mjesečna neto plaća višeg menadžmenta skoro 2 puta je veća u odnosu na prosjek mikrokreditnog sustava.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvješća MKO sa 31. 3. 2017. može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH bilježi blago poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine. Bilančna suma se zadržala na približno istoj razini u odnosu na kraj prethodne godine, međutim kreditni portfelj je povećan za 2% uz neznatno pogoršanje pokazatelja kvalitete, također je ostvaren i realan rast zaposlenih (3%), kapitala (2%), dok su se obveze po uzetim kreditima zadržale na približno istoj razini u promatranom razdoblju.

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfelja, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sustava. Konsolidacija na razini MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sustava, u cilju povećanja ekonomije opsega, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga sve MKO koje nisu operativno održive bi trebale razmotriti mogućnost spajanja ili pripajanja, kako bi se zaštitila imovina MKF, a što bi bilo sukladno načelima poslovanja pažnjom dobrog gospodarstvenika.

Imperativ MKO u narednom razdoblju je poštivanje načela poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog gospodarstvenika s fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO. Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcioniranja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom razdoblju MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Punoj primjeni članka 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;
- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Kontrolu kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni načela domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni načela dobrih korporativnih praksi, a što treba utjecati na smanjenje kamatnih stopa;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se izravno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;
- Poboljšanju sustava unutarnjih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni načela odgovornog kreditiranja;
- Postizanje potpune neovisnosti unutarnje revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovito izvješćivati upravni odbor;
- Obaveznoj razmjeni informacija na razini sustava i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta;
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te

- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stupanj otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala budućnost zaposlenih u MKO.

Broj: U.O. 04-06/17

Sarajevo, 26. svibnja 2017.

IV. PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Bilanca stanja MKF

Prilog 4. Bilanca stanja MKD

Prilog 5. Račun dobiti i gubitka MKF

Prilog 6. Račun dobiti i gubitka MKD

Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO KOJI SU BILI VAŽEĆI SA 31. 3. 2017.

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikro kreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikro kreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikro kreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikro kreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koja mikro kreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvješćivanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikro kreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikro kreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Pročišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikro kreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikro kreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikro kreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikro kreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta	23/14, 26/14 i 62/14
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti mikro kreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja finansijskih usluga	62/14

Upute Agencije za poslovanje MKO

1. Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite
2. Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope
3. Uputa za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu
4. Uputa za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti
5. Uputa za izradu izvješća mikro kreditnih organizacija.

Prilog 2.
OSNOVNI PODACI O MKO

Rb.	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	31.3.2017.			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića 129 71 000 SARAJEVO	Sead Mucić	033/ 754-380, 754-388 fax	sead.mucic@eki.ba www.eki.ba	36.992	3.564	117	10
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića 129, 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	108.572	64.918	265	69
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	17.210	10.774	66	14
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	18.661	2.419	96	22
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.260	451	6	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	54.696	20.992	176	32
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	26.084	7.009	118	25
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	5.524	4.604	29	7
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	131.348	71.959	294	60
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.814	1.680	8	0
11.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	391	211	5	0
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Samir Bajrović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	39.725	23.553	156	42
UKUPNO						442.277	212.134	1.336	281

Prilog 3.

BILANCA STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2016.	%	31.3.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	22.227	6	21.806	5	98
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	11.698	3	12.585	3	108
1b)	Kamatonosni računi depozita	10.529	3	9.221	2	88
2.	Plasmani bankama	733	0	550	0	75
3.	Kredit	349.791		348.066		100
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	3.193		3.344		105
3b)	Neto krediti (3-3a)	346.598	85	344.722	85	99
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.734	7	28.733	7	100
5.	Dugoročne investicije	3.061	1	3.061	1	100
6.	Ostala aktiva	6.008	1	6.612	2	110
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	182		199		109
8.	UKUPNO AKTIVA	407.179	100	405.285	100	100
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	73.903	18	75.641	19	102
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	105.905	26	99.703	25	94
11.	Ostale obveze	23.258	6	21.371	5	92
12.	UKUPNO OBVEZE	203.066	50	196.715	49	97
13.	Donirani kapital	45.851		45.851		100
14.	Temeljni kapital	3.820		3.820		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	213.906		218.332		102
15a)	za prethodne godine	199.850		214.042		107
15b)	za tekuću godinu	14.056		4.290		31
16.	Manjak prihoda nad rashodima	61.308		61.260		100
16a)	za prethodne godine	61.268		61.234		100
16b)	za tekuću godinu	40		26		65
17.	Ostale rezerve	1.844		1.827		99
18.	UKUPNO KAPITAL	204.113	50	208.570	51	102
19.	UKUPNO PASIVA	407.179	100	405.285	100	100
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	115.263		113.952		99
	- komisioni poslovi	367		389		106

Prilog 4.

BILANCA STANJA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2016.	%	31.3.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	4.496	14	545	1	12
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	4.496	14	545	1	12
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kredit	28.081		36.000		128
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	176		214		122
3b)	Neto krediti (3-3a)	27.905	85	35.786	97	128
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	115	0	160	1	139
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	455	1	513	1	113
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	9		12		133
8.	UKUPNO AKTIVA	32.962	100	36.992	100	112
PASIVA						
9.	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	5.549	17	9.208	25	166
10.	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	22.551	68	22.627	61	100
11.	Ostale obveze	1.337	4	1.593	4	119
12.	UKUPNO OBVEZE	29.437	89	33.428	90	114
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Temeljni kapital	600		600		100
15.	Emisioni ažio	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	1.016		1.055		104
16a)	prethodnih godina	331		1.017		307
16b)	tekuće godine	685		38		6
17.	Zakonske rezerve	1.909		1.909		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	3.525	11	3.564	10	101
20.	UKUPNO PASIVA	32.962	100	36.992	100	112
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	220		285		130
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.3.2016.	%	Za razdoblje 1.1. - 31.3.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	11	0	6	0	55
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	1	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	15.984	98	16.686	98	104
1.4.	Ostali financijski prihodi	264	2	315	2	119
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	16.259	100	17.008	100	105
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	2.246	91	2.097	91	93
2.2.	Ostali financijski rashodi	213	9	196	9	92
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	2.459	100	2.293	100	93
3.	Neto financijski prihodi (1.5. - 2.3.)	13.800		14.715		107
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	1.834	92	1.891	90	103
4.2.	Ostali operativni prihodi	164	8	204	10	124
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	1.998	100	2.095	100	105
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	9.223	66	9.007	65	98
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	2.632	19	2.844	20	108
5.3.	Ostali operativni troškovi	2.039	15	2.050	15	101
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	13.894	100	13.901	100	100
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	1.266		1.127		89
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	638		1.782		279
8.	Izvanredni prihodi	2.640		2.692		102
9.	Izvanredni rashodi	207		111		54
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	3.071		4.363		142

Prilog 6.

RAČUN DOBITI I GUBITKA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za razdoblje 1.1. - 31.3.2016.	%	Za razdoblje 1.1. - 31.3.2017.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I.	FINANCIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	768	100	1.360	100	177
1.4.	Ostali finansijski prihodi	1	0	1	0	100
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	769	100	1.361	100	177
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	250	97	421	95	168
2.2.	Ostali finansijski rashodi	9	3	24	5	267
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	259	100	445	100	172
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	510		916		180
II.	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	54	93	100	89	185
4.2.	Ostali operativni prihodi	4	7	12	11	300
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	58	100	112	100	193
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	224	80	584	66	261
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	13	5	200	23	1.538
5.3.	Ostali operativni troškovi	41	15	101	11	246
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	278	100	885	100	318
6.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	89		109		122
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	201		34		17
8.	Izvanredni prihodi	2		6		300
9.	Izvanredni rashodi	1		2		200
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	202		38		19
11.	POREZ	0		0		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	202		38		19

Prilog 7.
PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 31. 3. 2017.

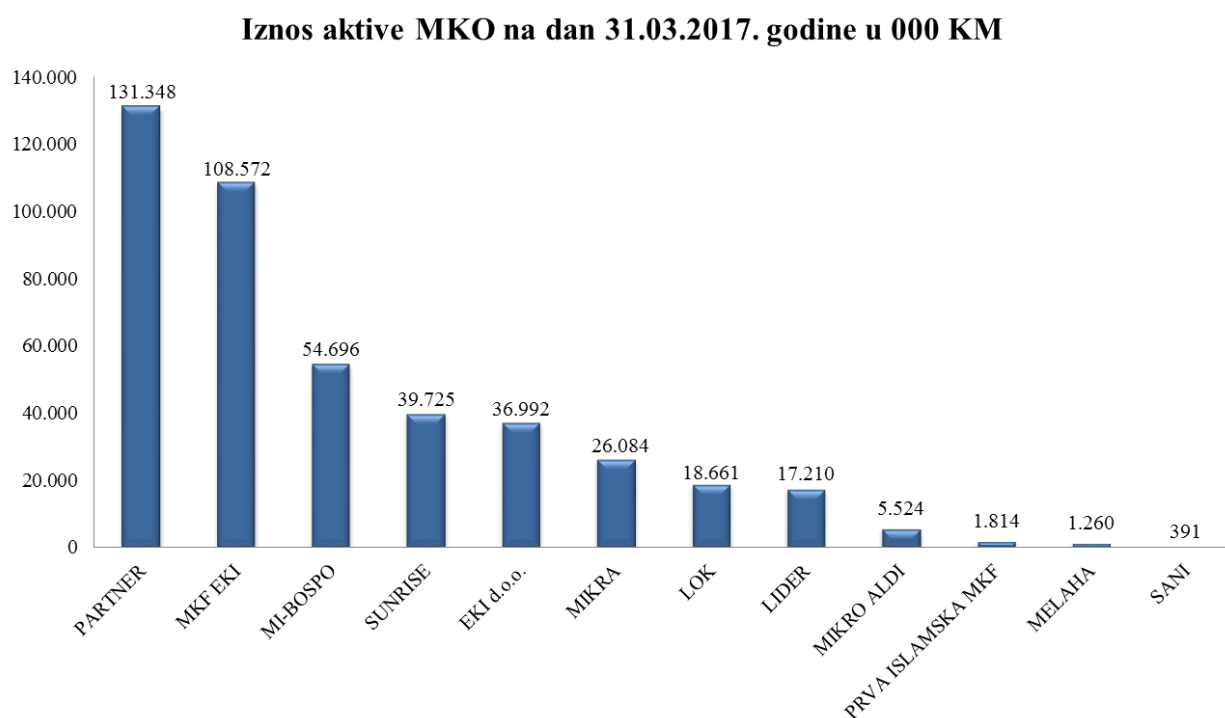
000 KM

Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Goražde	PARTNER MKF Tuzla	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	2.265	1.940	45.850
1.	Mercy Corps								10.091			10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046			6.635
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891									5.891
4.	LIP			1.479		947			675		1.214	4.315
5.	CRS						4.070					4.070
6.	UNHCR			1.198		479		200	1.229		613	3.719
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo									2.265		2.265
8.	UNDP	1.932		153					59			2.144
9.	UMCOR			637		377			317			1.331
10.	IRC					371			805			1.176
11.	SIDA Housing	1.080										1.080
12.	Women's World Banking PRM/USA State					1.034						1.034
13.	Department			577								577
14.	OXFAM							500				500
15.	EZE, Njemačka								339			339
16.	USDA Know-How Project	237										237
17.	Church World Service					146						146
18.	Ostalo	31		52				104			113	300
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	235	80	229	0	85	935
19.	Unipromet						235					235
20.	Mercy Corps								229			229
21.	Nedžad Beglerović			102								102
22.	NOVIB							80				80
23.	EBRD										75	75
24.	Ostalo	8		184		12					10	214
Donacije za operativne troškove		1.019	874	2.810	500	1.344	17	146	2.051	0	711	9.472
25.	LIP			1.515					201		711	2.427
26.	USAID					1.344			591			1.935
27.	CHF		874									874
28.	Mercy Corps								808			808
29.	SIDA Housing	748										748
30.	PM			556								556
31.	BCT			519								519
32.	JKPHD La Benevolencija				500							500
33.	NBR			220								220
34.	UNHCR								176			176
35.	EFSE	26						1	91			118
36.	NOVIB							110				110
37.	EBRD	105							1			106
38.	IFC	104										104
39.	Ostalo	36					17	35	183			271
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.353	6.765	7.735	500	4.710	4.322	1.030	18.841	2.265	2.736	56.257

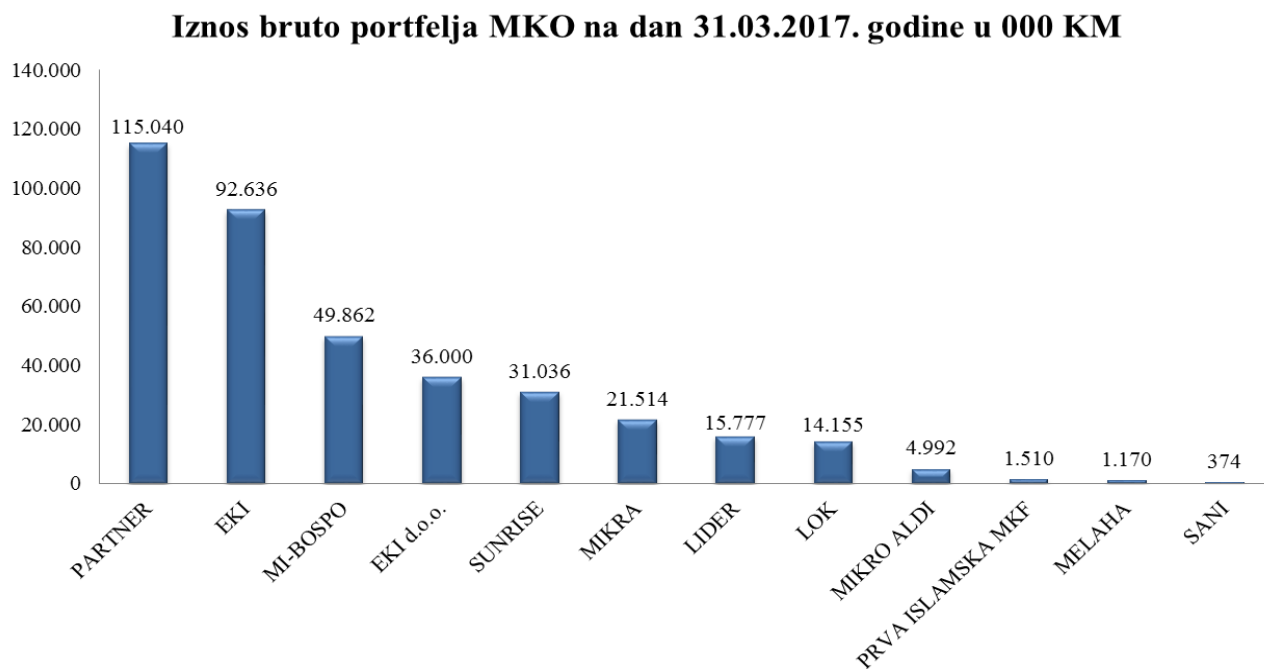
GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 31. 3. 2017. u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfelja MKO na dan 31. 3. 2017. u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 31. 3. 2017. u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 31. 3. 2017. u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvješćima) MKO na dan 31. 3. 2017. u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za razdoblje 1. 1.- 31. 3.2017. u 000 KM
- Grafikon 7. Operativna održivost MKO u razdoblju 1.1. - 31.3.2017.
- Grafikon 8. Broj zaposlenih u MKO na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 9. Broj organizacijskih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 10. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 11. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 12. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u razdoblju 1. 1.-31. 3.2017.
- Grafikon 13. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u razdoblju 1. 1.-31. 3.2017.
- Grafikon 14. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 15. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfelj MKO na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 16. Portfelj u riziku preko 30 dana na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 17. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 31. 3. 2017.
- Grafikon 18. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za razdoblje 1.1.-31.3.2017.
- Grafikon 19. Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za razdoblje 1.1.-31.3.2017.
- Grafikon 20. Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za razdoblje 1.1.-31.3.2017. godine
- Grafikon 21. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u I. kvartalu 2017. godine u 000 KM
- Grafikon 22. Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite prema izvješćima MKO u I. kvartalu 2017. godine
- Grafikon 23. Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite prema izvješćima MKO u I. kvartalu 2017. godine
- Grafikon 24. Prosječne ponderirane EKS na dugoročne kredite prema izvješćima MKO u I. kvartalu 2017. godine

Grafikon 1.

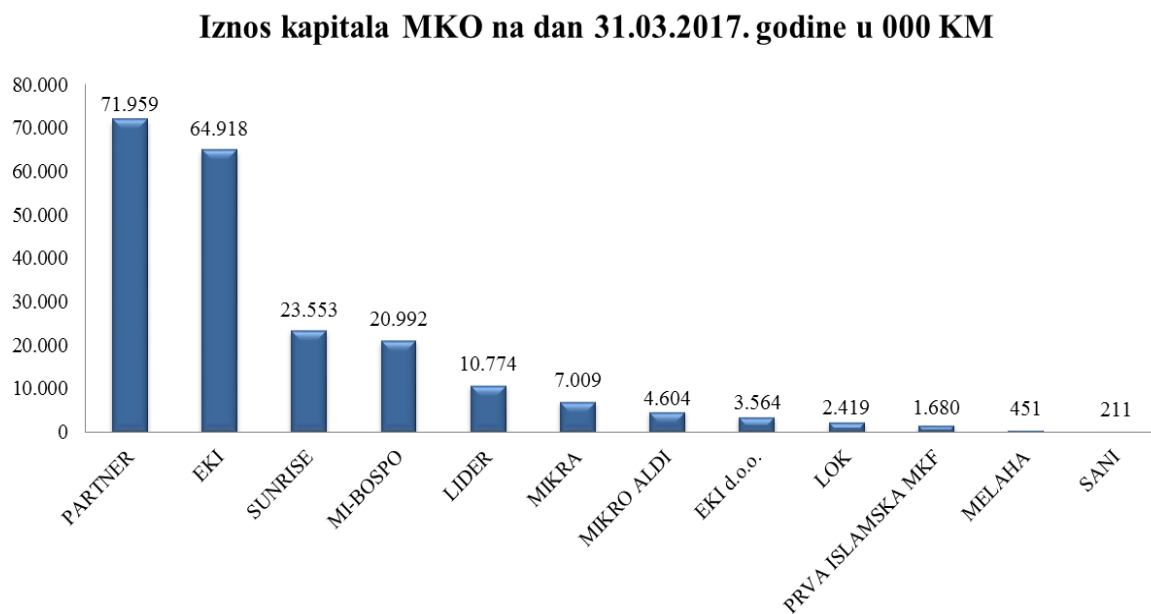
Grafikon 2.

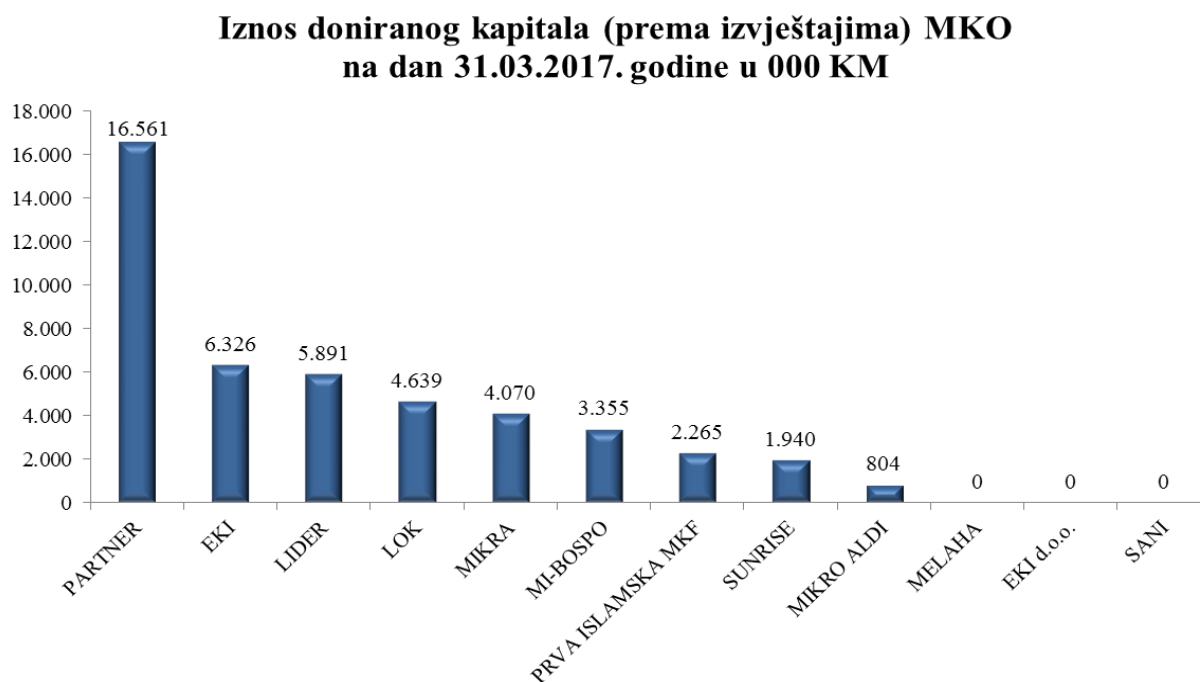
Grafikon 3.

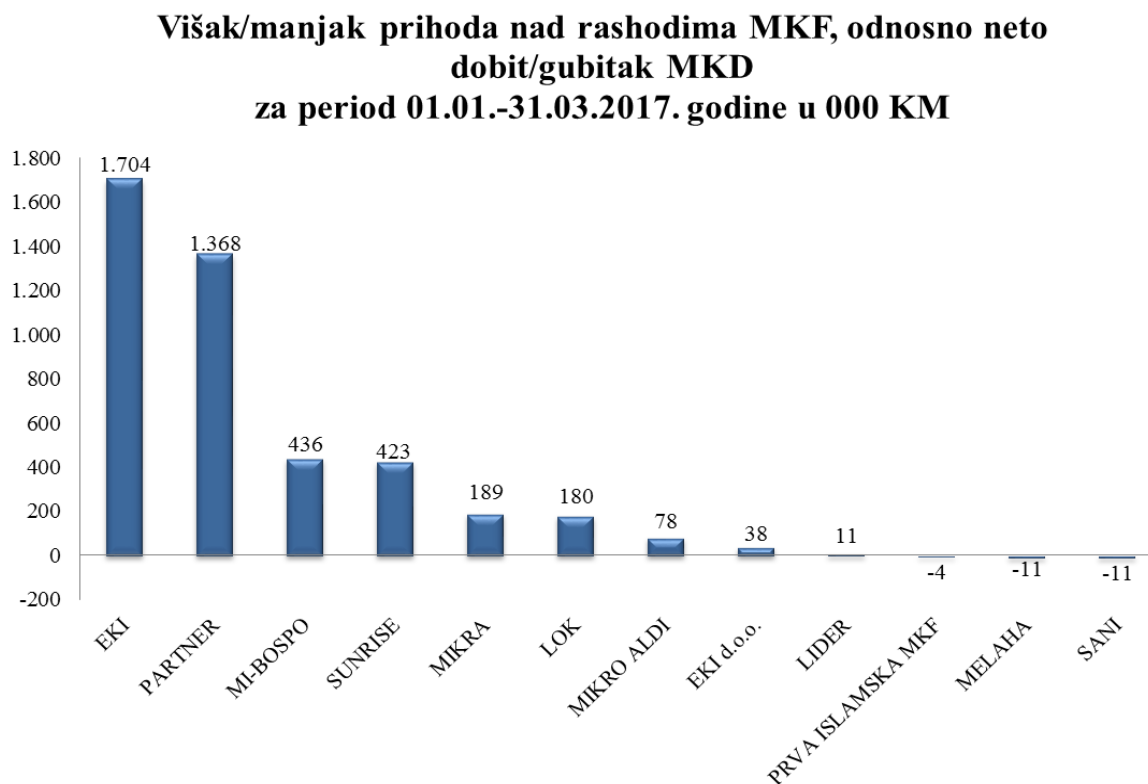
Grafikon 4.

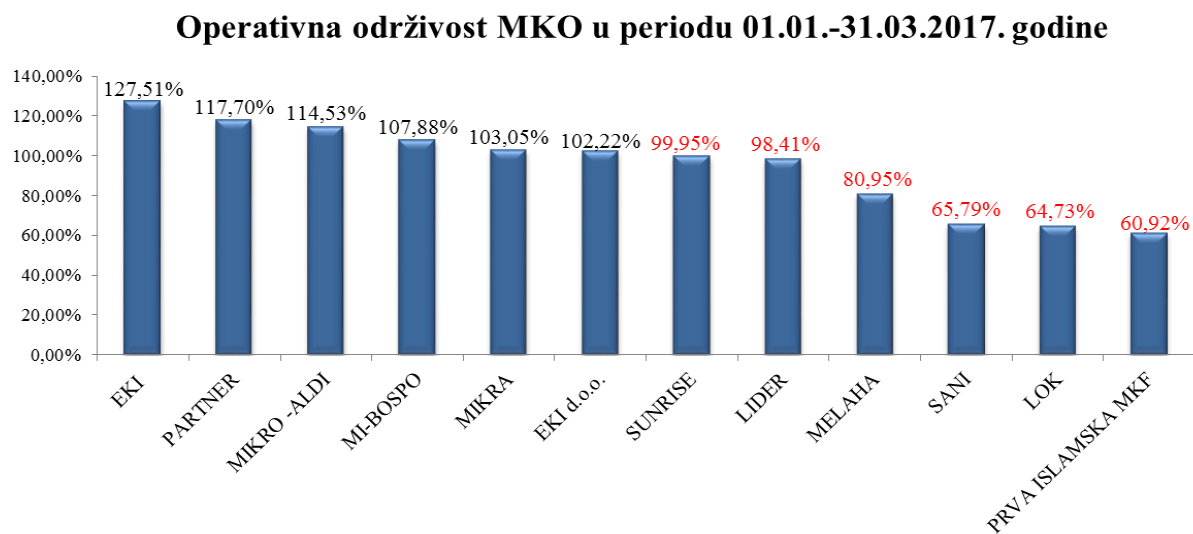
Grafikon 5.

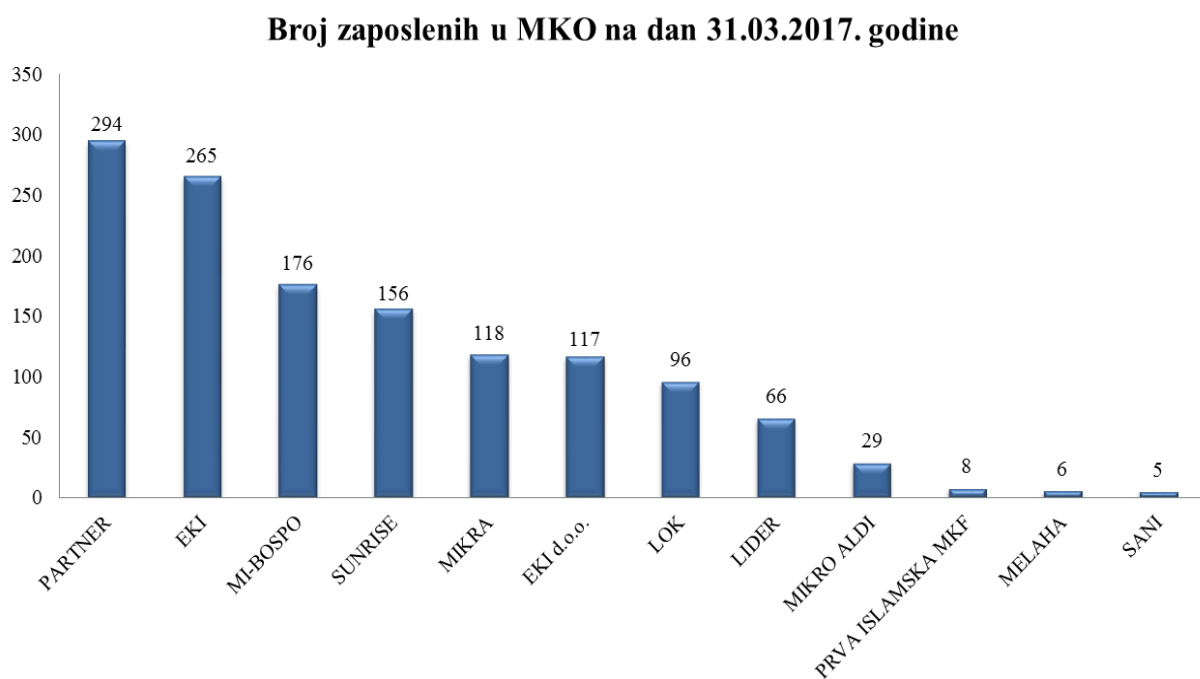
Grafikon 6.

Grafikon 7.

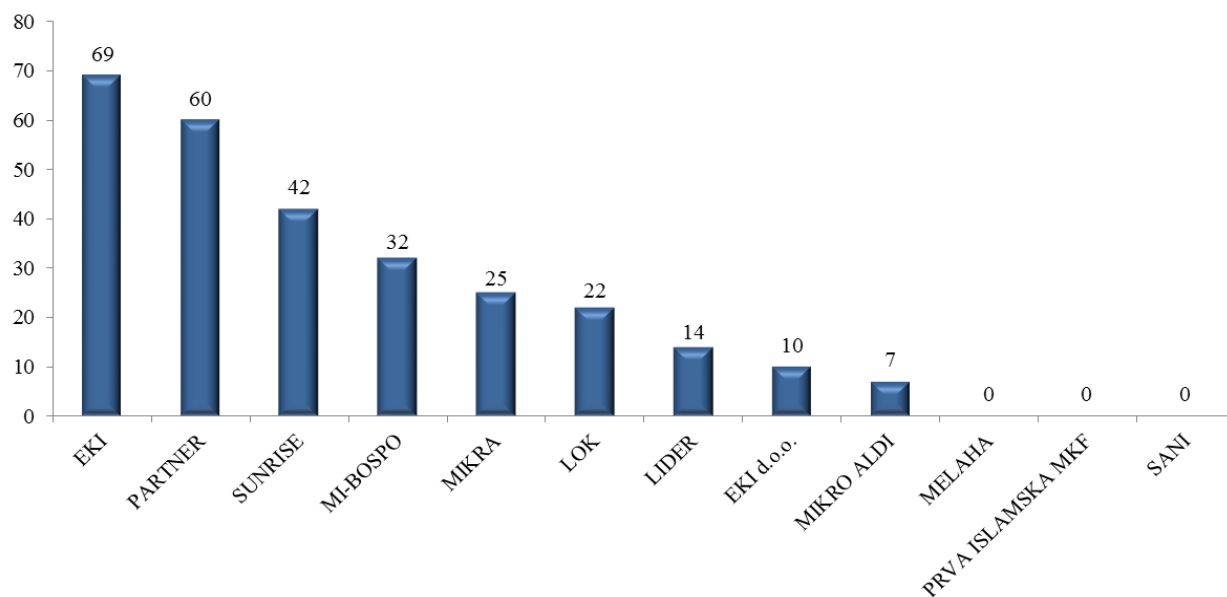

Grafikon 8.

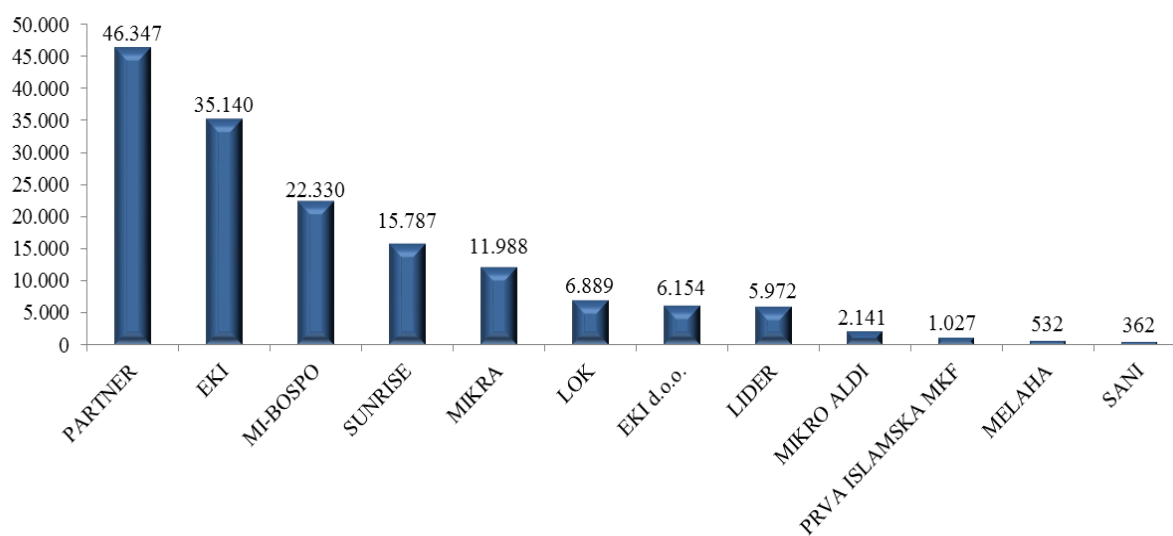
Grafikon 9.

**Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH
na dan 31.03.2017. godine**

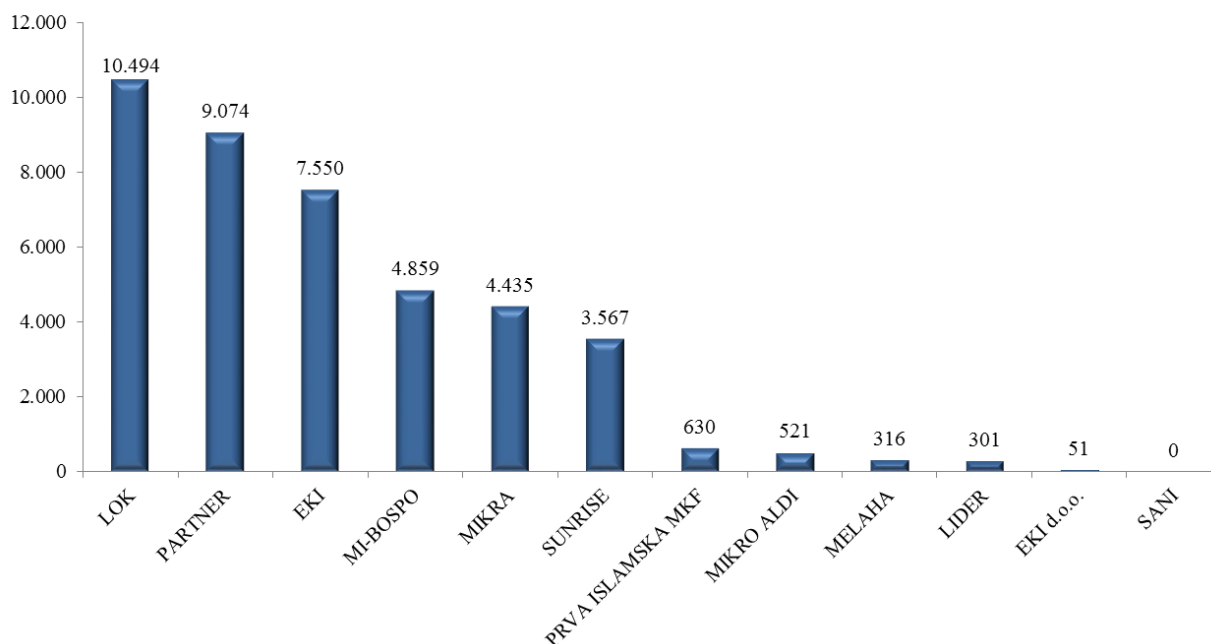
Grafikon 10.

**Broj aktivnih kreditnih partija MKO
sa stanjem na dan 31.03.2017. godine**

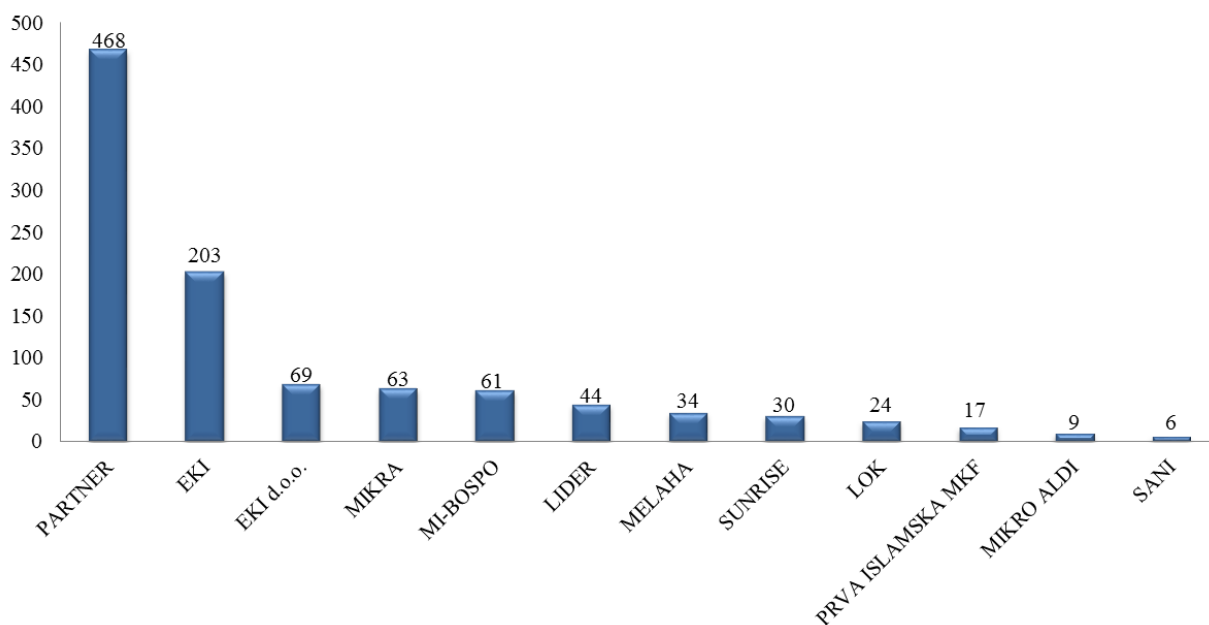
Grafikon 11.

**Broj otpisanih kreditnih partija MKO
evidentiranih u vanbilansu na dan 31.03.2017. godine**

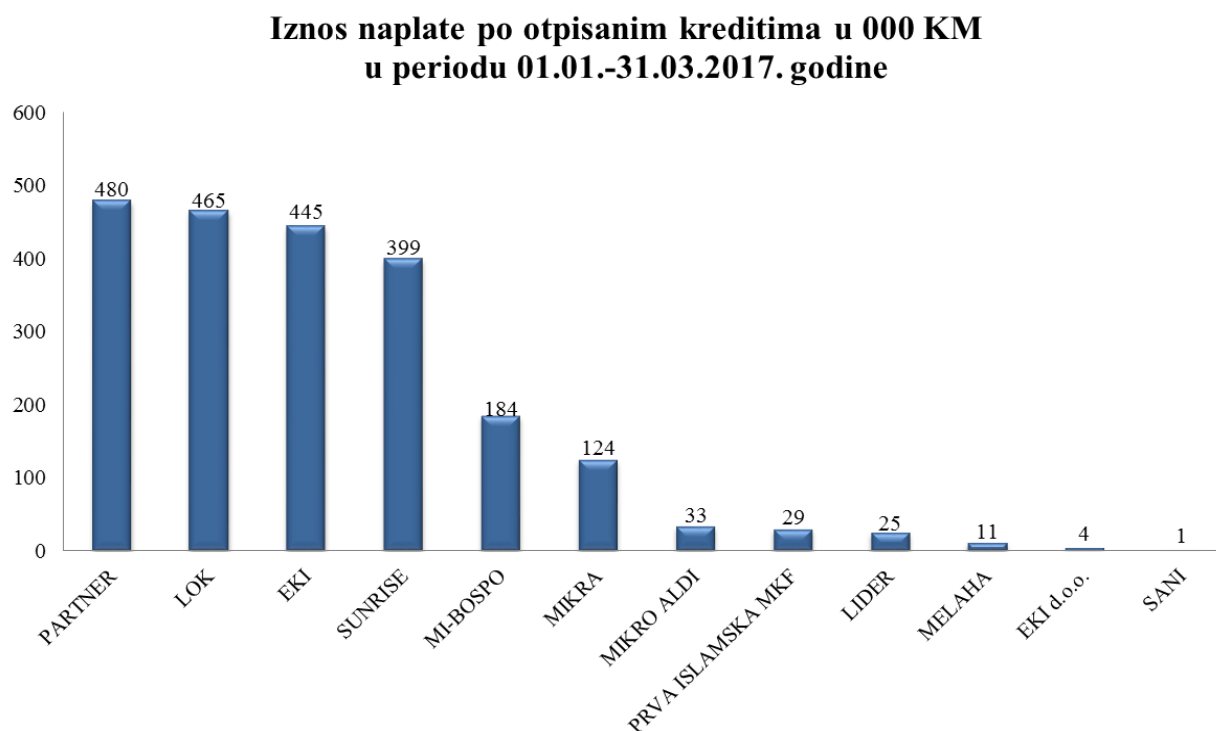

Grafikon 12.

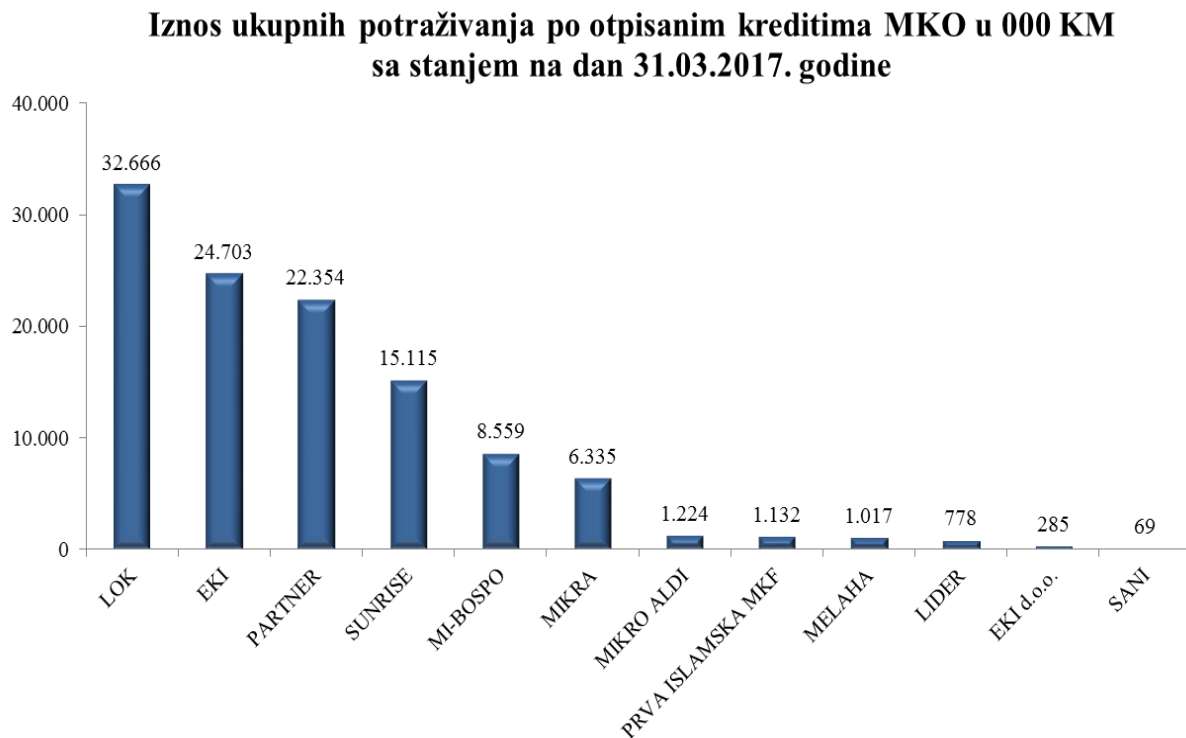
**Iznos kredita u 000 KM otpisanih
u periodu 01.01.-31.03.2017. godine**

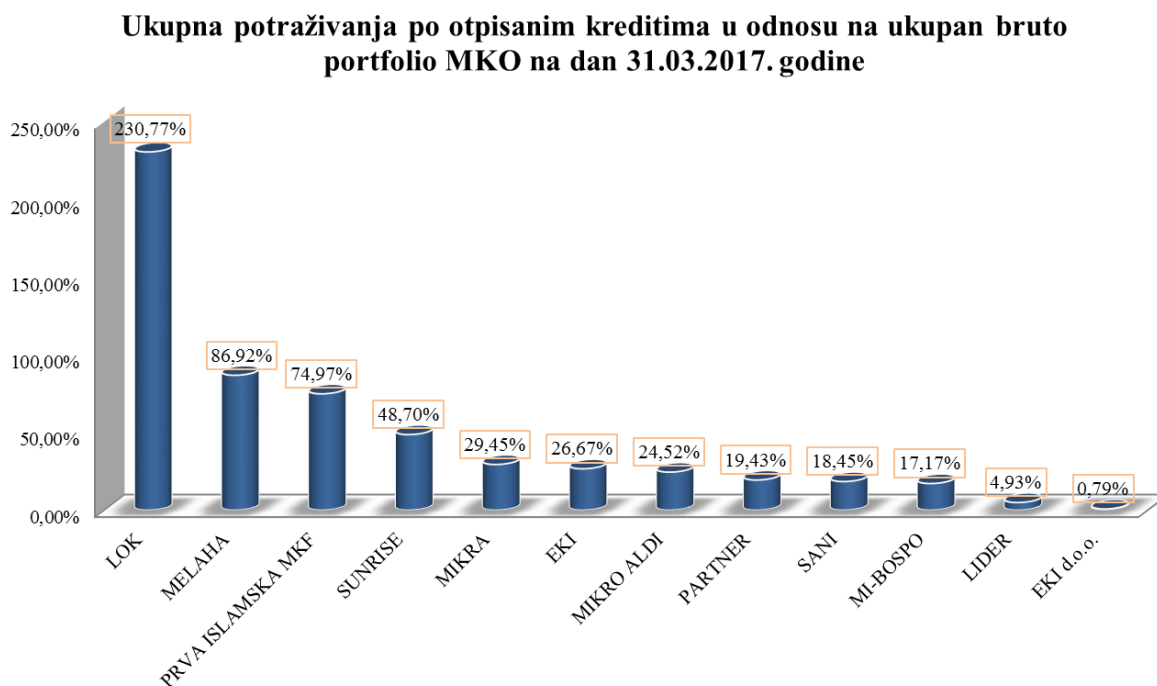
Grafikon 13.

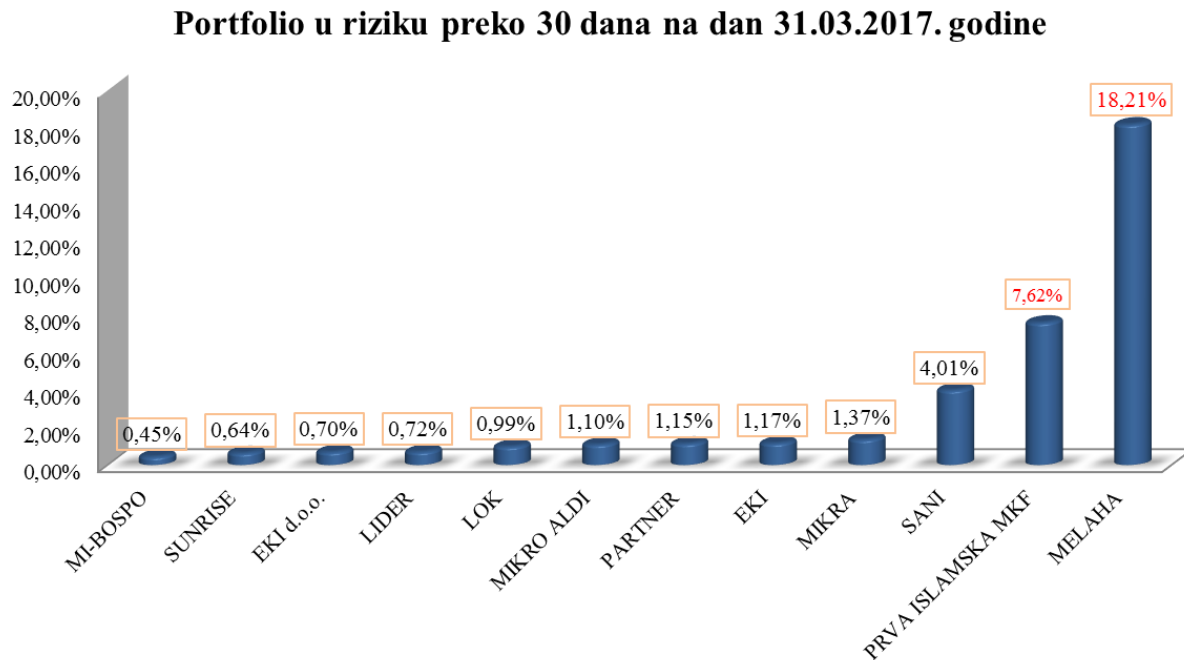
Grafikon 14.

Grafikon 15.

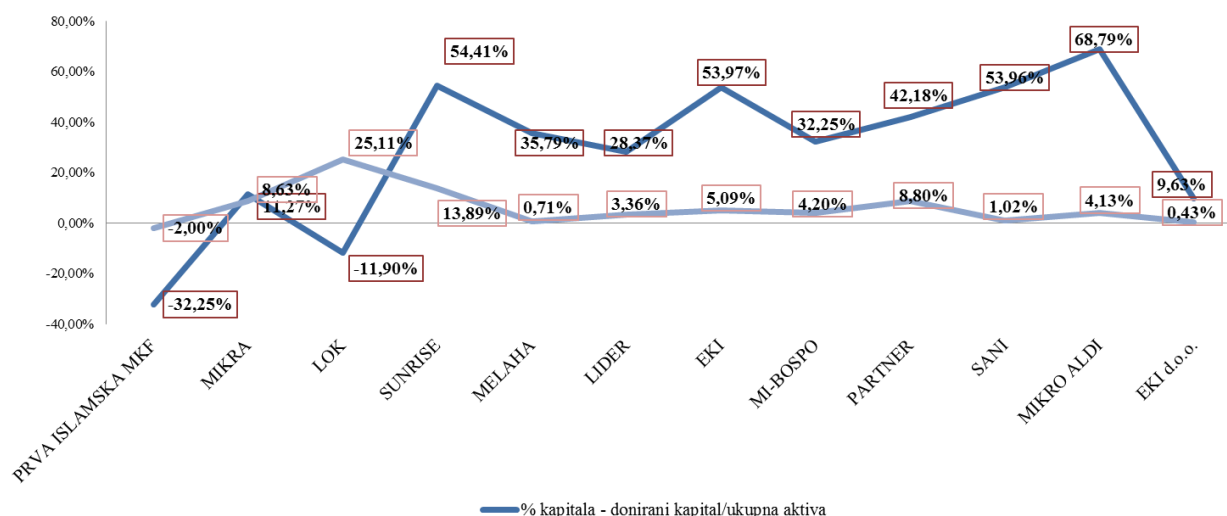

Grafikon 16.

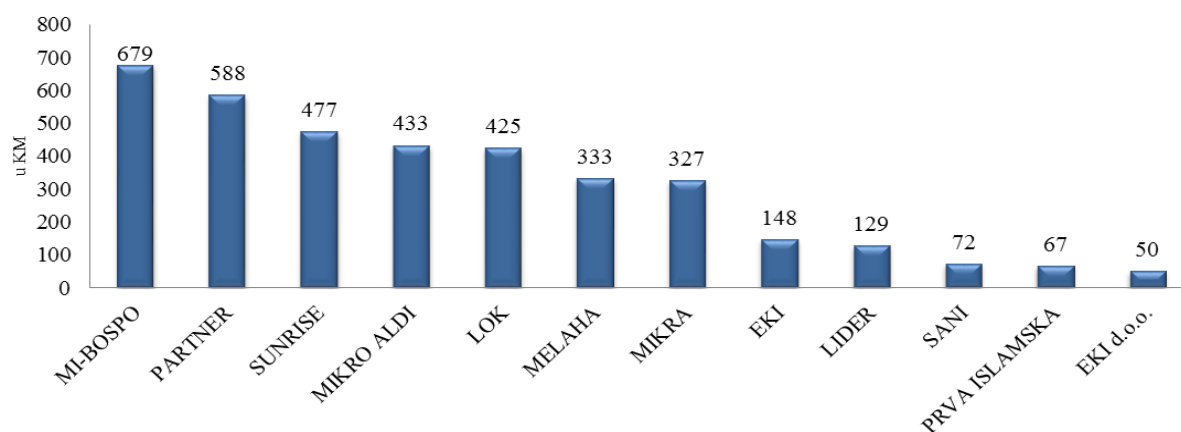
Grafikon 17.

**Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu
na dan 31.03.2017. godine**

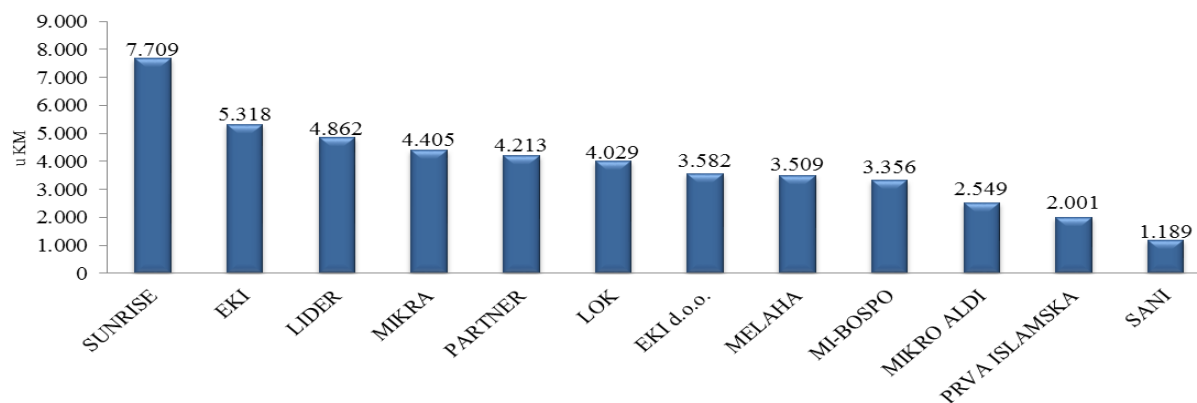
Grafikon 18.

**Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u
MKO za period 01.01.-31.03.2017. godine**

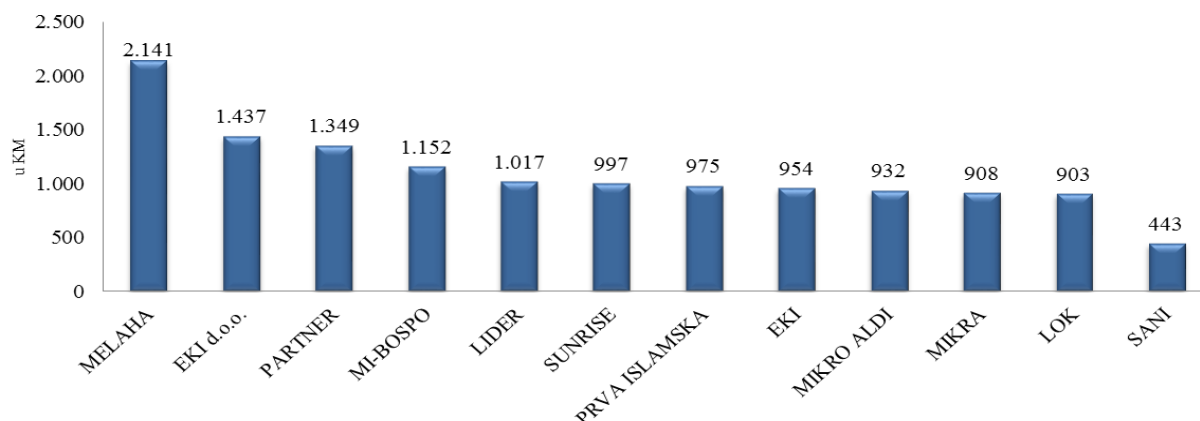
Grafikon 19.

**Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za period
01.01.-31.03.2017. godine**

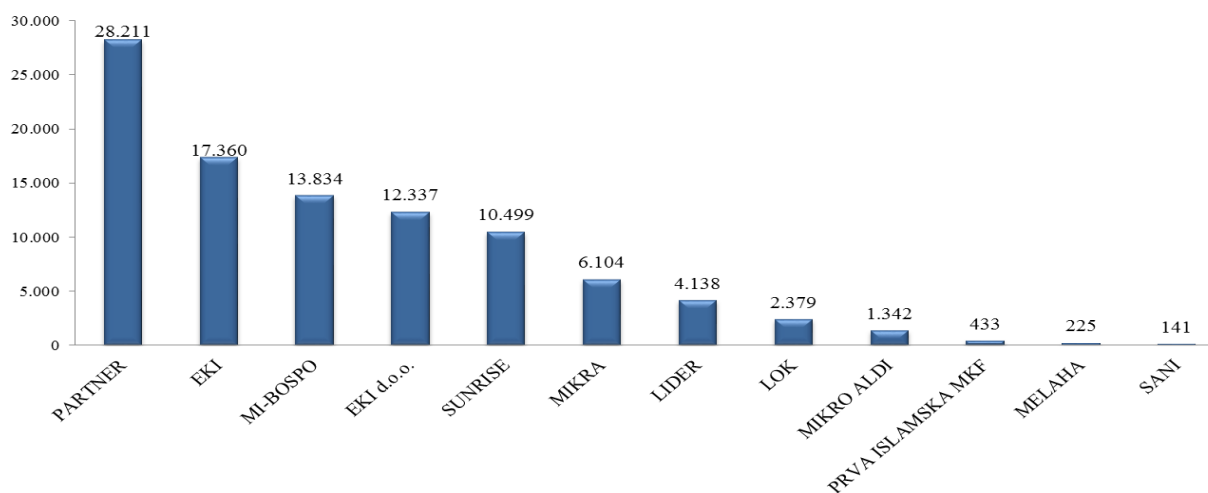
Grafikon 20.

**Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za period
01.01.-31.03.2017. godine**

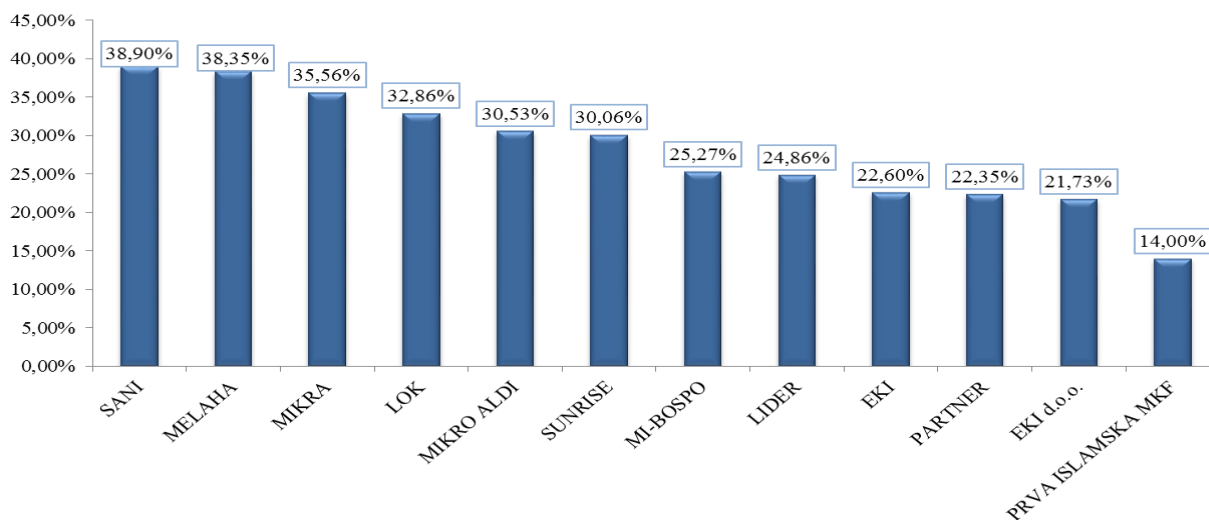
Grafikon 21.

Iznos ukupnih isplata mikrokredita u I kvartalu 2017. godine u 000 KM

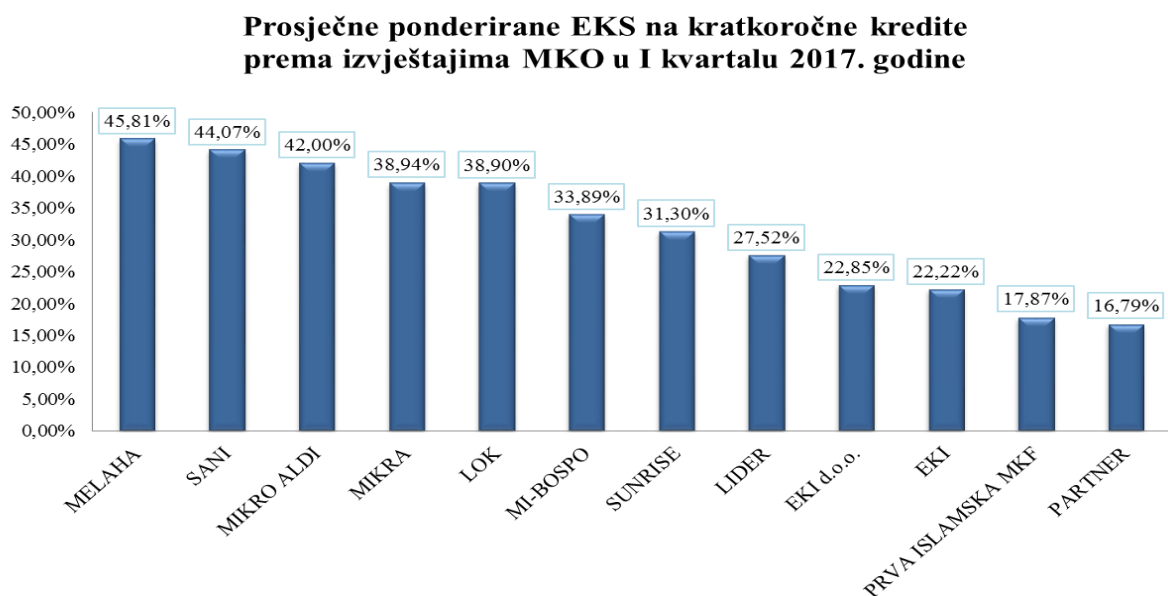

Grafikon 22.

**Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite
prema izvještajima MKO u I kvartalu 2017. godine**

Grafikon 23.

Grafikon 24.

